

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XV

ЛИСТОПАД — 1965 — NOVEMBER

Ч. 129

ТОРОНТО

НЬЮ-ЙОРК

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француженко

Редагус Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвисьмом
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00

24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

(In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent)
President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії: Архiepіскоп Михаїл, Т. Шевченко, В. Коротич, П. Зосенко, Данте Аліг'єрі, М. Подо-
лян, А. Семенюта. Шлях посвяти. VIII Конгрес Українців Кана-
ди. Резолюції комісії восьмого конгресу Українців Канади. С. Го-
лубенко — Геніяльний поет доби європейського Відродження. В.
Лук'яненко — Відданому синові України. О. Сизоненко — Білі
хмари. М. Г. — Молодий талант. С. Плачинда — Запорізька Січ
— Гадяч - Космос. В. Кир — Енергія. З одумівського життя і пра-
ці. Різне.

БУЛО КОЛИСЬ

Відомий у другій половині XIX століття перекладач і поет П. І. Вейнберг іноді писав невеличкі оповідання, які сам читав на концертах. Він був щирим прихильником таланту українського художника К. Трутовського і ба-
жав особисто познайомитися з ним.

Якось Вейнберг їхав з Москви до Курська. У вагон увійшла я-
кась родина. Назабаром батько почав читати книгу оповідань Вейнберга. Тоді автор попросив книгу і сам прочитав уголос од-
не оповідання. Голова родини зауважив йому:

— От якби ви послухали са-
мого Вейнберга, знали б як тре-
ба читати.

— Слухав. Нічого хорошого не помітив.

— Що ви? Чудовий оповідач! Надвечір вони побачили, що недалеко від залізниці, в селі, горить хата. Вейнберг зауважив:

— Сумна картина. Але ефект-
на... От якби сюди Трутовського.

— Не думаю, щоб цей маляр упіймав кольорит такої картини.

— Як вам не соромно! Ви, ма-
буть, зовсім не знаєте цього ху-
дожника.

— Знаю добре. Маю право ла-
яти. Я і є Трутовський.

— Коли так, будьмо знайомі.
Я — Вейнберг.

З цього й почалася їхня бага-
торічна дружба.

РОЗФАРБОВАНЕ ПОПЕЧЕННЯ

В лікарню привезли дуже по-
печену людину. Щоб вірно ліку-
вати її, треба точно знати ступінь попечення тих або інших частин тіла. Звичайно це роблять на око.

Але влітку цього року на зіб-
ранні Американської асоціації хірургів НьюЙорські лікарі Гу-
лон і Конуей сповістили дуже цікаву новину. Їм пощастило знайти спосіб, за яким можна безпомилково відрізнати при по-
печенні мертву тканину від по-
шкодженої і здорової.

Для цього вони впускають в кров розчин фарбника на основі бромфенола. Незабаром зовнішні покрови тіла набувають си-
нього кольору. І що вище ступінь попечення, то темніше ко-
лір.

Згодом із здорових тканин фарбник зникає. Із пошкодже-
них він зникає повільно. В по-
мертвілих тканинах він залиша-
ється назавжди.

ПРИСЛІВ'Я НАРОДІВ АФРИКИ

Людина має один язик, але двоє вух: отже, менше говори і більше слухай.

Прицілитися — ще не означає влучити.

Яка б не була довга шия, а голова завжди вище.

Не велика блоха, а спати не дає.

Час і каміння точить.

Доводимо до відома всіх наших читачів, що в суботу 13-го листопа-
да 1965 р. відбувся 15 Крайовий З'їзд ОДУМ-у в Канаді.

Дальші матеріали про перебіг З'їзду будуть подані в наступно-
му числі нашого журналу.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

В. Перевальський. Вітре буйний, вітре буйний. Дереворит 1965

Високопреосвященнішого Владику МИХАЇЛА, Архiepіскопа Торонто і Східньої Канади Української Греко-Православної Церкви в Канаді щиро вітаємо з 80-річчям життя та 45-річчям пастирського та архиєрейського служіння.

Владиці Михаїлу, духовному опікунові української молоді, щиро бажаємо кріпкого здоров'я і довгих та щасливих літ.

Об'єднання Української Демократичної Молоді

ШЛЯХ ПОСВЯТИ

Архiepіскоп МИХАІЛ

Владика Архiepіскоп Михаїл народився 10 липня 1885 року в селі Федорівці коло Чигирина в побожній родині Никифора і Анастасії Хороших. Ще з дитинства виявив він не абиякі здібності до науки і співу.

Початкову освіту Владика Михаїл дістав у земській школі рідного села. Витримавши в 1907 році іспити при учительській семінарії, кілька років учителював на Київщині. Після закінчення дяківсько-дияконських курсів у 1912 році, був висвячений в сан диякона і призначений до парафії. У 1917 році, закінчивши Київську духовну семінарію, де був екстерном з 1915 року, вступає до університету св. Володимира в Києві на історико-філологічний факультет.

У 1920 році був рукоположений в сан священника і, не зважаючи на утиски большевицької влади, самовіддано працює на користь церкви. У зв'язку з підготовлюваним большевиками у 1920 році процесом СВУ Владика Михаїл був заарештований і засуджений на 8 років далеких таборів на півночі. Після довгих років виснажливої і тяжкої праці він був звільнений і, повернувшись в Україну, оселився в Кіровограді.

З приходом німців в 1941 році церковне життя в Україні стало відновлюватися. Владика Михаїл енергійно взявся за розбудову церкви і незабаром його було обрано кандидатом в єпископи, а 12 травня 1942 року в Андріївському соборі в Києві відбулася хіротонія його на єпископа Кіровоградського. Того ж самого року він був підвищений до сану Архiepіскопа. І цілий цей тривожний час Владика Михаїл невсипуче працював над поширенням і поглибленням церковного життя в рідному краю.

У 1944 році Владика змушений був залишити паству на рідних землях і переїхати до Німеччини. По закінченню війни він не залишав без своєї опіки православних біженців, підбадьорював розгублених на чужині людей, організовував навчання дітей релігії.

Багато своєї праці вклав Владика Михаїл і в Бельгії, куди виїхав на рішення Собору єпископів у 1948 році.

У 1950 році Консисторія УГПЦеркви в Канаді запрошує Архiepіскопа Михаїла на становище Правлячого Єпископа. І тут він, як скрізь і завжди, невтомно працює на славу православної церкви. Ніщо не залишається поза його увагою, до всього він приглядається, старається допомогти в скрутну годину. Тепле слово, добра порада чекає кожного, хто звертається до Владики.

Архiepіскоп Михаїл не тільки видатний пастор і організатор церковного життя, але й письменник, поет і композитор. Він автор багатьох творів на філософсько-релігійні теми, як от "Поширений Катехизис Православної Церкви", трилогії "Світова епопея" та ін., а також прекрасних духових композицій: Утрєня, Вечірня, ораторія на слова Т. Шевченка "Муза" та багато інших.

*Предвічний Боже Трисдиний!
Чи так я склав оці пісні?
Чи дав що добре для людини?
Якщо не так, прости мені!*

*Але прийми цей спів убогий!
Якщо не так я що сказав
І не належно славив Бога,
Прости мені, я дав, що мав.*

*Ти два мені вділив таланти,
Та чи чотири віддаю?
Даю я все, що міг придбати,
Над все ж, прийми любов мою!*

*Я не шукав людської слави,
Хотів лише моїм братам
Сказати вслух, що вніс лукавий,
Яку петлю готує нам.*

*Я тільки голос твій продовжив,
Що кличе нас з Твоїх Писань,
Щоб люди уяснили добре,
Яких тут треба їм змагань.*

*Бо ти ж стоїш і стукаєш
Коло дверей у їх серця;
Багато їх не слухає.
Хай збудить їх хоч пісня ця!*

*Може впаде кому у душу
Хоча б одно святе зерно
І проросте в Святому Дусі.
Який би був щасливий я!!!*

*Вірю: писав я не від себе,
Бо й думку подає Господь.
Бажання й здійснення від Тебе,
(Філ. 2. 13)*

А ми... ми тільки кров і плоть...

*Без тебе всі ми нідочого
Тому благаєм, поможи!
Спини насильство змія злого,
Та шлях спасенний покажи!..*

VIII КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

В днях 9—11 жовтня 1965 р. у Вінніпезі відбувся 8-ий Конгрес Українців Канади, в якому взяли участь 549 делегатів від 29 складових організацій і відділів Комітету Українців Канади. Делегати прибули з Торонто, Монреалю, Ванкуверу, Едмонтону та інших міст Канади. Також були присутні 42 гості та 9 представників української та англомовної преси.

Основна праця Конгресу відбулася на семи сесіях: три сесії в суботу та по дві в неділю й понеділок. Крім цього в суботу були зложені вінки біля могили невідомого вояка і пам'ятника Т. Шевченкові; в неділю увечері відбувся концерт, присвячений 25-літтю КУК, на якому головним промовцем був міністер закордонних справ Канади Пол Мартін; в понеділок бенкет. На бенкеті, крім головного промовця, — Михайла Стара — кол. міністра в уряді Дж. Діфенбейкера, а тепер федерального посла, промовляли о. д-р В. Кушнір і др. Я. Падох.

На першій сесії делегати заслухали звіти керівних органів і Контрольних Комісій КУК. На дальших сесіях було уділено довір'я уступаючим керівним органам, виголошено 10 доповідей; конгресові комісії (яких було 15) доповнили і узгіднили проекти резолюцій, підготовані передконгресовими комісіями та вибрали нову Президію і Контрольну Комісію КУК. Президію знову очолив о. д-р Василь Кушнір. Проекти резолюцій узгіднені поодинокими комісіями були одногослосно ухвалені Конгресом.

На Конгресі були виголошені такі доповіді: "Церква в народі" — о. д-р Кушнір, "За соборну думку українців в діаспорі і в Україні" — І. Г. Сирник, "Світовий Конгрес вільних українців" — Ю. Гвоздулич, "Визвольна справа України" — І. Іванчук, "За повноправний статус для української мови в шкільництві й університетах" — В. І. Сарчук, "Століття Канади" — д-р Б. Мартинович, "Народня Фундація Українців Канади ім. Т. Шевченка" — д-р І. Глинка, "Українські молодечі організації" — інж. М. Світуха, "Українська канадська університетська молодь" — Андрій Григорович, "Суспільна служба українців Канади — проблеми й перспективи" — Остап Журавський.

Доповіді були змістовні й короткі і, як і звіт ексекютивного директора КУК, були надруковані та роздані делегатам при реєстрації.

Англомовна преса, радіо та телевізія в різних частинах Канади подали досить обширні інформації про Конгрес.

КУК є однією з найбільш поважних українських установ у вільному світі. Пам'ятник Шевченкові у Вінніпезі, видання книжок: "Кобзар" англійською мовою (614 ст.), "Тарас Шевченко — образотворчий мистець" (80 образів Т. Шевченка), численні меморандуми до Об'єднаних Націй, уряду Канади, Олімпійського Спортивного Комітету та протести до окремих часописів — це частина праці зробленої КУК за останні роки.

КУК утримує постійні зв'язки з окремими департаментами федерального і деяких провінційних урядів. Приємно було бачити, з якою пошаною і серйозністю делегати ставилися до нарад, на яких плянувалася праця українців Канади на наступні 3 роки. Якщо кілька виступів в дискусіях і були задовгі або не до теми, це було не з браку доброї волі, а просто через людську недосконалість. Зрештою і в таких нечисленних випадках передсідник Конгресу М. Плав'юк ситуацію швидко і вміло виправляв. Бажаним є лише, щоб на наступних конгресах було більше молоді.

Від ОДУМ-у на Конгресі були чотири делегати: П. Родак, Ю. Охрим, О. Денисюк та Л. Ліщина. Всі вони брали участь в праці Конгресових Комісій: П. Родак в Комісії Молоді, решта в Політичній Комісії. Усні та письмові побажання були передані Президії Конгресу під час дискусій над резолюціями інших комісій. Резолюції Комісії Молоді є надруковані в цьому числі "Молодої України".

В неділю перед концертом вінніпезький відділ СУЖЕРО влаштував у Дакота готелі прийняття-вечерю для делегатів на Конгрес від СУЖЕРО та ОДУМ з-поза Вінніпегу. Керував прийняттям голова вінніпезького відділу СУЖЕРО п. І. Павлюк. Гостей і господарів, разом біля 40 осіб, представив Г. Кукса. В цій родинній атмосфері відбулося кілька коротких виступів, в яких взяли участь як господарі, так і гості. П. Родак говорив про можливість відновлення праці Юн. ОДУМ-у в Вінніпезі та яку допомогу Головна Виховна Рада може дати в цій справі. Л. Ліщина дав інформації про журнал "Молода Україна" та просив всебічно його підтримувати. Виступали також Ю. Охрим від ЦК та О. Денисюк від ГУ. Від СУЖЕРО з-поза Торонто слово брали пани Дубилко, Гурський, Беркута та пані Петровська. З Вінніпегу виступали пані Яременко та пани Мухин, Онуфрійчук, Кукса та інші.

В наслідок дискусій під час прийняття та пізніше був створений ініціативний комітет, який має відновити діяльність ОДУМ-у у Вінніпезі. В склад комітету ввійшли пани Онуфрійчук, Кукса та Павлюк. В найближчому майбутньому склад комітету має бути побільшений.

У вільний час одумівські делегати відвідали пам'ятник Т. Шевченкові, будинок манітобського парламенту, Колегію св. Андрея та зустрілись з редактором "Українського Голосу" І. Г. Сирником.

Л. Л.

**БАТЬКИ, ЧИ ВИ ВЖЕ ЗАПИСАЛИ СВОЇХ ДІТЕЙ
ДО "РІДНОЇ ШКОЛИ"?**
ЯКЩО НІ, ВПИШІТЬ ЇХ НЕГАЙНО!

РЕЗОЛЮЦІЇ КОМІСІЇ МОЛОДІ ВОСЬМОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Представники українських організацій молоді в Канаді, зібрані на восьмому Конгресі Українців Канади, пропонують пленумові Конгресу чергові резолюції:

ЗАГАЛЬНІ

1. Учасники Конгресу пересилають сердечний привіт українській молоді на Рідних Землях і поза їх межами в країнах за залізною заслоною, як теж у всіх країнах вільного світу та закликають її до посиленних зусиль у праці для добра нашої Батьківщини, а зокрема в її змаганнях до самостійного державного життя.

2. Учасники Конгресу закликають всю українську молодь, яка ще сьогодні стоїть осторонь організованого громадсько-суспільного життя, включитися активно в ряди існуючих наших громадсько-суспільних організацій на базі добровільного вибору.

3. Уважаючи плекання української мови і засвоєння знання українських культурних і історичних здобутків невід'ємною передумовою свідомості свого походження, учасники Конгресу закликають українські молодечі організації в Канаді посилити натиск на ті аспекти програми своєї діяльності, які допомагали б підростаючій генерації української молоді втримати і посилити свій духовий зв'язок з українською спільнотою в діаспорі, а тим самим збільшувати свій вклад у розбудову Канади.

4. Беручи до уваги, що рідна мова — це ключ до розуміння і засвоєння української культури та української духовності, Конгрес закликає:

а) спонзорів українських народніх і середніх рідних шкіл якнайкраще організувати і вивіновувати ці свої школи,

б) загал нашого суспільства давати цим українським народнім і середнім рідним школам всебічну моральну і матеріальну підтримку,

в) усі наші молодечі організації зобов'язувати своїх членів відвідувати ці рідні школи.

г) батьків доложити всіх зусиль, щоб їхні діти регулярно відвідували українські школи та засвоювали українську мову в слові і письмі додатковою працею вдома.

5. Учасники Конгресу вважають, що в зв'язку з відзначенням 100-річчя Канади в 1967 році саме організована українська молодь має завдання виявити себе, як рівноправний і співвідповідальний чинник у дальшій розбудові Канади, беручи активну і зорганізовану участь у відповідних формах святкування її 100-річчя.

6. Уважаючи українську молодь, яка з різних причин не володіє українською мовою, невід'ємними членами української спільноти в Канаді, учасники Конгресу визнають konieczним постійно шукати засобів, щоб зберегти свідомість цієї молоді про своє українське походження і закликають Комітет Українців Канади, громадські організації, а зокрема організації молоді присвятити цій справі належну увагу.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ

Учасники Конгресу вважають, що:

1. Зближення і співжиття української молоді, згуртованої в різних організаціях, є konieczним для добра української спільноти в Канаді та для координації зусиль, зокрема в ділянці виступів перед нашими співгромадянами. Базою і організаційною формою для цього повинен бути РУ-МК. Її діяльність слід конечно відновити.

2. Українські молодечі організації повинні подбати про те, щоб активізувати себе в ділянці зв'язку з подібними організаціями інших етнічних груп у Канаді та в справі відповідної репрезентації організованої української молоді на всеканадійському форумі.

3. Складові організації КУК та його місцеві відділи повинні докласти всіх зусиль, щоб морально і матеріально допомагати українським молодечим організаціям, створюючи пригоди можливості для національного, товариського і фізичного виховання dorостаючого покоління.

ПРОГРАМОВІ

Учасники Конгресу постановляють, що:

1. У рамках відзначення 100-річчя Канади і 75-річчя українського поселення, повинен відбутися в 1967 році *Всеканадійський Здвиґ Української Молоді*, в програму якого повинен бути включений відповідний виступ перед урядовими чинниками в столиці країни — Оттаві. Організацію і програмову підготовку ЗДВИГУ, під загальним патронатом КУК, повинна провести окрема комісія, створена з представників всіх молодечих організацій.

2. Використання унікальної нагоди відбуття в Монреалі Світової Виставки в 1967 році під кличем "Людина і світ", для цілей гідної репрезентації вкладу українців в розбудову всестороннього життя Канади, повинно бути поставлене, як важливе завдання у програмах діяльності всіх українських молодечих організацій.

3. У зв'язку з запланованим на серпень 1967 року в Вінніпезі Пан-Американських Спортивних Ігрищ, учасники Конгресу закликають українські молодечі організації та українські спортивні товариства створювати можливості та заохочувати своїх членів до активної участі в цих ігрищах. У дальшому поручаємо використати цю нагоду для запізнання учасників Ігрищ з інших країн з визначною ролю українців в розбудові Канади, а зокрема Вінніпегу.

4. Конгрес доручає Президії КУК, при співпраці крайових проводів всіх молодечих організацій, простудіювати можливість і потребу скликати в найближчому майбутньому *Перший Крайовий Конгрес Української Молоді Канади* та покликати до цього відповідне організаційне тіло.

5. Доцінюючи важливість якнайвищого інтелектуального рівня і фахової освіти dorостаючих поколінь для майбутності української спільноти

С. ГОЛУБЕНКО

ГЕНІЯЛЬНИЙ ПОЕТ ДОБИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

До 700-ліття з дня народження Данте Аліґ'єрі

Одним з найвеличніших поетів-мислителів, яких знає людство, був геніальний фльорентієць, видатний співець доби Відродження, державний діяч, дипломат Данте Аліґ'єрі. Він очолив сміливий політ вільної думки, що вирвалась з середньовічних пут, і в своїй повній красі, глибоких образів та прекрасних терцин творчості відобразив духовість італійського суспільства на зламі двох культурних діб середньовічної і нової історії.

Данте Аліґ'єрі народився 30 травня 1265 року і прожив багато років у Фльоренції, потужному осередку нестримного громадського руху за свободу мислення, за вільний вислів думок, проти середньовічних утисків та обмеження. Фльоренція була знана й як великий торговельно-ремісничий центр середньої Італії, де в 13 столітті широко розвивалось торговельно-грошеве господарство і рано виникла торгівля грошима, а не шляхом обміну краму. Предком Данте був лицар Каччаґвіда, який загинув у Другому Хрестоносному поході 1147 року. За ім'ям його жінки Аляґ'єри був названий один із синів. Нащадки Аляґ'єро почали зватись Аляґ'єрі або Аліґ'єрі. Батько Данте був правник і його освічена, інтелігентна родина посідала середньомаєткове становище. Серед її членів панували ще фєвдальні настрої, хоч довге перебування у великому, сповненому передових ідей місті змушувало ці настрої бліднути. В боротьбі папської партії Гвельфів, що змагалась за дальший розвиток торгівлі та ремісництва проти шляхетської партії Гібелінів, родина Данте була по єстороні Гвельфів.

Данте дістав освіту в обсязі середньовічної школи, навчальна програма якої була невелика. Університету у Фльоренції не було, і Данте став сам працювати над собою, багато читав, вивчив французьку та провансальську мови, що відкрило йому доступ до кращих зразків іноземного письменства, бо рідна італійська література щойно зароджувалась. Рівночасно вивчав він античних римських поетів, насамперед Віргілія, якого називав своїм "провідником, паном і вчителем",

читав багато поем про Трою, Фіви, Олександра Македонського, Юлія Цезаря, Карла Великого та його палядинів, у римованих французьких енциклопедіях і дидактичних поемах знаходив знання, яких не міг здобути в школі.

Маючи десять років, на міському травневому святі в 1274 році Данте зустрівся з Беатріче, дівчинкою того самого віку, донькою друга і сусіда його батька Фолько Портінарі. Він бачив її і раніше, але враження саме цієї зустрічі відновились у ньому, коли через дев'ять років, у 1283 році Данте побачив її вже дружиною Сімонє деї Барді і захопився нею. Беатріче стала на ціле життя "володаркою думок" Данте, прекрасним символом його морально-піднесеного почуття, яке він продовжував плекати в її образі і після смерті Беатріче в 1290 році і пізніше, коли він перед 1298 роком одружився з Джеммою Донаті з політичного розрахунку, що було тоді дуже поширено.

Перші зразки віршів дали Данте провансальські поети, а прямим натхненником був його вірний друг Гвідо Кавальканті, яскравий представник нового поетичного напрямку "солодкої нової маніри писання", що по-новому трактувала проблему кохання, поєднуючи духовні і земні почуття.

Свою поетичну творчість Данте розпочав під впливом цього стилю і свій перший сонет присвятив Беатріче, поєднуючи в ньому захоплення нею з духовним тлумаченням кохання, як прагнення до божества. Було це ще за життя Беатрі-

в Канаді, Конгрес закликає українські молодечі організації, в співпраці з українськими студентськими клубами і їх централею, заохочувати і допомагати українській молоді вповні використовувати існуючі можливості здобуття високої освіти та задоволення фахових становищ, а також заохочувати українську студентську молодь до праці в українських наукових установах для поширення і поглиблення української науки у вільному світі.

че. За тогочасним звичаєм Данте розіслав свій перший сонет іншим поетам і таким чином нав'язав дружні зв'язки не лише з Гвідо Кавальканті, але й з поетами Чіно да Пістойя та Ляпо Джанні.

Данте розгортає свою поетичну творчість, цілком приєднується до нової школи та запозичає її найтипівіші особливості в двох найголовніших представників тієї школи — у Гвідо Гвініцеллі, якого називав "своїм батьком і батьком кращих поетів кохання", перейняв його піднесений задум і у Гвідо Кавальканті — вдосконалення спостережень та глибину почуття. В численних сонетах і канцонах він оспівує свою кохану Беатріче, в сонеті до друга Гвідо Кавальканті описує Беатріче і ще двох красунь, якими захоплювались і яких оспівували його друзі Гвідо Кавальканті та Ляпо Джанні. Данте пише: "Хотів би я, щоб добрий чарівник посадив з нами і Монну Ванну (Джіованну) і Монну Біче (Беатріче) і ту, яка стоїть у нас під числом 30 і ми вічно бесідували б про кохання і вони були б задоволені, а, як припускаю, задоволені були б ми!" Кохання здається Данте якимсь величавим, таємничим почуттям, бажання бачити Беатріче зростає, він прагне хоч би одного її привіту, мріє про насолоду, яку сподівається відчувати, коли буде співати хвалу Беатріче. Данте відчуває найвище натхнення і Беатріче вживається йому вже не членом товариства веселих поетів, але неземною поеткою, "молодою сестрою янголів".

Одного дня в 1290 році, працюючи над канцоною про добродійний вплив на нього Беатріче, Данте одержав вістку, що вона померла і був приголомшений. Поетові здавалося, що його горе поділяє вся Фльоренція. Він писав: "Як самотньо стоїть місто, колись багатолюдне! Воно стало як вдова; великий між народами, князь над областями зробився данником".

У своєму горі Данте шукає забуття в науковій праці, читає міркування "Про втечу філософів" Боеція і "Про дружбу" Ціцерона. Врешті, як оповідає він, одна молода гарна жінка зі співчуттям подивилась на нього і в його серці збудилось нове неясне почуття, повне компромісів з минулим. Данте почав запевняти себе, що в тій красуні перебуває таке саме кохання, що змушує його лити сльози. Співчутлива красуня, що спричинила хвиливу невірність серця Данте до Беатріче, була, за його словами, "прекрасна і цнотлива донька Владики світу, та, яку Пітагор назвав філософією".

Дивлячись, як паломники, прямуючи до Риму, переходили через Фльоренцію, Данте завважив, що вони йдуть замислені можливо про те, що залишили на батьківщині і з їх зовнішності догадувався, що вони здалека. Що це так, переконувало його й те, що вони не плакали з приводу смерті Беатріче, як здавалось Данте, загального горя, байдуже йшли по незнамому місту. Звертаючись до паломників, він сказав: "Якщо ви зупинитесь і послухаєте мене, то відійдете у сльозах; так підказує мені нудьгуюче серце, Фльоренція втратила свою Беатріче і те, що може ска-

зати про неї людина, всякого змушує заплакати".

Данте збирає низку своїх творів — 24 сонети, 5 канцон і балладу в книгу "Нове життя" (1292), присвячуючи її пам'яті Беатріче. Кожну з тих поезій він супроводжує відповідними поясненнями, і в цілості збірка стає історією його кохання, першою в новій літературі автобіографією піднесеної і страдницької душі. Згідно з настановами поетичної школи, якої він притримувався, Данте зображує кохання як неземне почуття, що розкривається в таємничих снах і алегоричних образах.

Поруч з поетичною творчістю Данте, як і більшість його однолітків, віддається громадським справам, як вояк бере участь у походах і битвах місцевого значення. Він продовжує теж працювати науково і захоплений трактатом Боеція починає відвідувати філософські зібрання при різних фльорентійських церквах і монастирях, особливо Домініканських в Святий Марії Новеллі. Це мало величезне значення для всього його дальшого поетичного шляху. Він глибоко вивчає твори представників середньовічної філософії від блаженного Августина до клясики схоластики філософії і рівночасно збагачує свої знання в ділянці клясичної літератури, студіює Овідія, Лукана, Горація, Ювенала, Сенеку, Стація, Ціцерона й особливо Віргілія, якого так шанував. Багато знань здобув він і в ділянках теології та астрономії, засвоїв усі тонкощі середньовічної схоластики і став одним з найосвіченіших людей свого часу. Його філософське мислення мало суворо-християнське забарвлення, а наукові зацікавлення підкорялись богословським догмам.

Вибух політичної боротьби у Фльоренції перервав мирні студії Данте. Змагання між шляхтою і міськими верствами, що все розгортались і загострювались, призвели в 1293 році до видання хартії "Встановлення справедливості". Після поправок, внесених у 1295 році до тієї хартії, тим шляхтичам, які не бажали позбутись політичних прав, було дозволено вписуватись до одного з місцевих цехів. Цим дозволом скористався і Данте та став у 1295 році членом цеху лікарів і аптекарів, одного з сімох старших цехів міста, що включив до себе крім лікарів та аптекарів ще й книготоргівців і мистців.

Зі вступом до цеху Данте почав брати участь у політичному житті, став членом деяких міських рад. Після поправок 1295 року влада у Фльоренції фактично стала належати старшим цехам — промисловим, торговельним і фінансовим колам, тоді як молодші ремісничі цехи, що правили два попередні роки, були усунені. У старших цехах провідну роль перебрали шляхтичі, яким дозволів вписуватись до цехів відкрив шлях до влади. Співпраця шляхтичів з великими торговельними, банковими і промисловими колами створила основу панування партії Гвельфів, в якій незабаром стався розкол на чорних Гвельфів, що орієнтувались на Папську курію, яка сприяла торговельно-промислому розвитку Італії, і білих Гвельфів, що займали помірковані позиції і вступили у взаємини з Гібелінами, партією вій-

**ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО ДО ДОКТОРА СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО,
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ,
Почесного члена Об'єднання Демократичної Української Молоді, виголоше-
не головою Центрального Комітету ОДУМ-у Миколою Француженком біля
могили св. Пам. д-ра Витвицького в суботу, 23-го жовтня 1965 року
в Баунд Бруці.**

НЕЗАБУТНІЙ ПРЕЗИДЕНТЕ НАШ!

Здається вчора, звертаючись до Об'єднання Демократичної Української Молоді Ти, як Президент Української Народної Республіки і почесний член нашої організації, закликав нас, щоб ми понад усе любили **УКРАЇНУ І ЇЇ НАРОД**, щоб ми завжди боронили **НАРОДНЮ І ОСОБИСТУ ГІДНІСТЬ**, щоб ми здобували і поглиблювали знання і де б та в яких обставинах не були, щоб **НІКОЛИ НЕ ПРИПИНЯЛИ ЗМАГАННЯ ЗА ПЕРЕМОГУ ІДЕАЛІВ СОБОРНОЇ І НІ ВІД КОГО НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**.

Нехай діла наші будуть відповіддю на це!

Любови батьківської Твої до української молоді, Президенте, ми не забудемо і пам'ять про неї і про Твою кришталево-чисту особистість передамо наступним молодим поколінням.

ськово-февдальної шляхти. Родина Данте, що завжди була в лавах Гвельфів, після розколу приєдналась до білих. У травні 1300 року Данте був відряджений послом у Сан-Джiminіано, а в червні того самого року його обрали членом правлячої колегії пріорів, уряду Фльорентійської республіки. Чорні Гвельфи були переможені і провідники їх, вигнані з Фльоренції, віддалились під опіку папи Боніфатія. Папа через деякий час відрядив принца Карла Валуа для втихомирення Фльоренції. Місто підкорилось французам, і на початку 1302 року туди повернулись провідники чорних Гвельфів. Данте, що тоді був у відрядженні разом з іншими політичними противниками чорних Гвельфів, був засуджений на вигнання з погрозою спалення в разі самовільного повернення. В місті залишилась Джемма з дітьми, наглядаючи за рештками батьківського майна.

Данте назавжди опиняється поза межами рідної Фльоренції, з якою зв'язані спогади про кращі роки його життя. Але невичерпна сила духа людини, що їй довелося пізнати, який "гіркий буває чужий хліб і як тяжко підноситись та спустатись по чужих сходах", не дає йому заломитись.

Він мандрує, бореться, вчиться і творить. Віра в те, що білі Гвельфи разом з рештками перебуваючих на вигнанні Гібелінів ще переможуть чорних Гвельфів і повернуться на батьківщину, не залишає поета. Покищо він шукає притулку та можливості праці. У Вероні деякий час поет користався гостинністю друга Гібелінів Кана Гранде делля Скаля, але його невдала спроба захопити в 1304 році зі своєю партією владу у Фльоренції прирікає Данте на нове скитальство. Він оселяється в Больонї, далі в Люніджіані, Казентіно, Падуї, Мантуї, Лігурії, в 1308-1309 роках перебуває в Парижі, де виступає на публічних диспутах, що звичайно відбувались на університетах того часу.

Маючи великі творчі задуми, Данте пише присвячений захистові італійської мови незакінчений латинський трактат "Про народню мову" (1305), що обривається на 14-тому розділі 2-ої книги. Обговорюючи в ньому питання про різницю романських мов, про їх відношення до латинської мови та розглядаючи і заперечуючи всі численні діалекти тогочасної італійської мови, він висловлюється за єдину національну мову літератури та освіченого суспільства, спільну для всіх місцевостей.

востей Італії, таку, що підносилося б над усіма діалектами.

Інший, більший трактат "Бенкет" (1307-1338) був спробою Данте дати твір на зразок середньовічної енциклопедії у формі коментаря до 14-тих своїх філософських канцон. Трактат також не був закінчений. Данте написав лише чотири розділи: вступ і пояснення до трьох канцон. За своєю формою це був чисто схолястичний твір, тісно пов'язаний з поглибленими філософськими студіями Данте до вигнання. Данте створює образ загального інтелектуального бенкету, мріє усунути внутрішню боротьбу та роздори шляхом морального вдосконалення людини і любови до знання. У трактаті говориться про теологію, мораль, астрономію, його написано італійською мовою, гарячим захисником якої знов виступає Данте, розуміючи, що по містах виростали нові люди, здатні читати та розвиватись на прочитаному, і що коли письменник хоче говорити для свого часу та впливати на своїх співгромадян, він повинен відійти від мови шкіл та наукових кіл і заговорити на мові цих нових людей, усім зрозумілій та всім доступній.

Ці виступи Данте проти роз'єднаності культурних центрів Італії, за її національну цілість та його праця над створенням єдиної літературної мови, виявлена в його творах, показали зрілість політичної думки Данте. В 1307 році він задумує і починає поступово писати свою величну поему "Божественна комедія", над якою працював 14 років. Рівночасно він створював свій трактат "Бенкет".

Праця над "Бенкетом" була обірвана, коли імператором Німеччини був обраний Генріх VII, граф Люксембургу, який заявив, що зуміє силою зброї поклати кінець партійним розрухам в Італії. Фльорентійські емігранти захоплено вітали його і вірили, що він визволить Фльоренцію і дасть їм змогу повернутись під рідні стріхи. Данте в 1310 або на початку 1311 року спішить повернутись з Парижу до Італії.

Генріх збирався походом на Італію. Йому треба було підготувати гідну зустріч, треба було пропагувати ідеї Гібелінів, приєднувати прихильників. У таборі білих Гвельфів та Гібелінів Данте був єдиною людиною, здібною виконати це велике завдання. Він з запалом взявся за цю працю, писав усе нові вогненні латинські послання та звернення до всіх, від кого чекав розуміння та підтримки. Його "Послання до народів і правителів Італії", повне надій на скоре визволення Фльоренції та повернення вигнанцям громадянських прав, містило світлі надії на цезаря-визволителя. Данте пише листи до нього, до громадян Фльоренції.

Латинський трактат "Монархія", написаний Данте в 1313 році з метою привернути громадську опінію Італії на сторону імператора оповідає, як створилось право римської держави панувати над народами, про спадковість влади римських імператорів германської нації від стародавніх римських імператорів, розв'язує питання духовного і світського порядку, стверджує поло-

ження, що імператор одержує владу не від папи, а безпосередньо від Бога, створює своєрідну апотеозу гуманітарного імператора, поруч з яким ставить так само ідеального Папу.

Генріх робить спробу здобути Фльоренцію, але швидко переконується в безнадійності цієї справи. Його раптова смерть у 1313 році руйнує надії Данте на скоре повернення на батьківщину. Ім'я Данте, як активного емігранта, викреслено зі списку тих, що дістали амністію. 6 листопада 1315 року намісник короля Роберта у Фльоренції Ранієрі ді Заккарія з Орвієто підтверджує декрет про вигнання Данте, його синів та багатьох інших політичних емігрантів і засудження їх на смерть, якби вони опинились у руках фльорентійців. Біограф Данте Боккачіо твердить, що Данте пропонували повернутись до Фльоренції на принижуючих його умовах прилюдного каяття і він відкинув цю пропозицію.

Архитвір Данте — поема "Божественна комедія", розпочата в 1307 році і закінчена незадовго перед смертю, була вінцем творчості геніального поета. Вона ділиться на три частини, кожна з яких складається з 33 пісень. Разом є 99 пісень і одна вступна, отже всього 100 пісень або 14 тисяч віршів. Поема написана терцинами, тобто строфами, що складаються з трьох рядків. Ця симетрична побудова мала великий релігійний зміст, який вкладав Данте у свій твір: число три відповідало Святій Трійці, число 33 — кількості років земного життя Спасителя. З надзвичайною точністю Данте описує загробний світ, в тогочасному розумінні, що складається з пекла, куди потрапляють навік засуджені грішники, Чистилища, де перебувають грішники, які спокутують свої гріхи, і Раю, де перебувають блаженні.

У вступній пісні Данте оповідає, як він, досягнувши середини життєвого шляху, заблукав якось у густому лісі і як поет Віргілій врятував його від трьох диких звірів: пантери, лева та вовчиці, що заступали йому шлях:

У пів дороги земного життя
В глибокій таємній лісі заблукав я,
Відбившись від простого пуття.
Ох, годі, щоб докладно розповів я,
Що труду, горя і тривоги там
(Аж згадувати страшно!) утерпів я;
І смерть сама ледве страшніша нам!

— — — — —

Віргілій запрошує Данте відбути мандрівку по загробному світі. Дізнавшись, що Віргілія послала Беатріче, Данте без страху йде з ним. Пройшовши передвступ пекла, що його населяють душі жалюгідних, нерішучих людей, вони вступають у перше коло пекла — лімб, де перебувають душі людей, які не могли пізнати Істинного Бога. Там були душі діячів античної культури: Арістотеля, Евріпіда та інших філософів і письменників. Пекло має вигляд колосальної лійки, вузький кінець якої впирається в центр землі. Друге коло повне душ людей, що колись віддавалися гріховній пристрасті. Серед несених ди-

ким виром душ є душі Франчески да Ріміні та її коханого Паольо, які впали жертвою забороненого кохання. Нижче відбуваються муки ненажерливих, змушених страждати від дощу і граду, далі — скупарів і марнотратників, які мусять котити великі каміння, що в'язнуть у багнищі. Ще далі — охоплені вічним полум'ям єретики і деспоти, серед них імператор Фрідріх II, вбивці та самовбивці, перетворені в рослини, блюзніри і гвалтівники, спалювані падаючим полум'ям, брехуни та наклепники, які терплять різні муки. Останнє, дев'яте коло пекла призначено для найстрашніших злочинців, запродавців і зрадників. Найбільші з них — Юда, Брут і Кассій перебувають у трьох пашах Люципера, володаря пекла, короля зла, приреченого на ув'язнення в центрі землі. Описом його моторошного вигляду закінчується остання пісня першої частини.

Минувши вузький коридор, що з'єднує центр землі з другою півкулею, Данте і Віргілій виходить на поверхню землі. Посередині оточеного океаном острова підніситься у формі зрізаного конуса гора — Чистилище, складене подібно до пекла з кількох кіл, які звужуються в міру наближення до вершини гори. Охоронець входу до Чистилища, янгол накреслює мечем на чолі Данте сім літер Р (Peccatum — по-латинському — гріх), як символ сімох смертних гріхів, і впускає його до першого кола Чистилища. Данте підніситься вгору, минаючи одне коло за другим, і ці літери на його чолі поступово зникають. Кола Чистилища населені душами грішників, які спокутують свої гріхи: гордих, що змушені згинатися під вагою тягарів, які дають їм спину, заздрисних та інших. Коли Данте досягає вершка гори і вступає в розташований на ньому земний рай, він стає вільний від усіх знаків, які накреслив йому янгол. У земному раю Віргілія змінює Беатріче, яку везе на колісниці світлий грифон — символ тріумфуючої Церкви. Вона кличе Данте до каяття, а далі возносить його, просвітленого на небо.

Заключною частиною поеми є мандрівка Данте по небесному раю, складеному з сімох сфер, що оперезують землю і відповідають сімом планетам. За сферами Місяця, Меркурія та Венери йдуть сфери нерухомих зірок, а далі за кришталевою сферою — Емпірей, безмежна область, яку населяють блаженні, що споглядають Бога, остання сфера, яка дає життя всьому існуючому. Пролітаючи по сферах, Данте бачить мучеників за Христа, Отців Церкви, вчителів віри, чий сяючі душі утворюють виблискуючий хрест. Данте зустрічає імператора Юстиніяна, який знайомить його з історією Римської імперії. Данте підніситься все вище і вище, й перед ним розкривається Небесна Троянда — місце перебування

блажених. У променях неземного світла Данте бачить Ісуса Христа і Пречисту Діву Марію, здобуває найвищу благодать і досягає спілкування з Творцем Всесенної.

(Далі буде)

ДАНТЕ АЛІГ'ЄРІ

П Е К Л О

Пісня V

*Здалека почало мені вчуватись
Квиління жалібне, страшне ридання
І плач, аж серце почало стискатись.*

*Стояв я там, де вічнеє смеркання,
Де гомін, мов шум моря у непогоду,
Мов вітрів супротивних бушування.*

*Пекельний вихор не спиняє ходу,
Жене раптово духів далі й далі
І крутить їх, мов каламутну воду.*

*Отам-то чути скарги, крики, жалі!
Як тільки стрінуться дві юрби душ прокляті,
Кленуть небесну мудрість від печалі.*

*І я довідався, що тут на муки взяті
Всі грішники, що тілом согрешили,
Убогі розумом, а почуттям багаті.*

*Немов шпаки, що ціле небо вкрили,
Зібравшись в громаду всі, зимою,
Зібрались духи ті — їх вітри*

*З усіх усюд, з гори, з низин юрбою,
Немов надії їм, нема спочинку,
Ніколи не розстануться з журбою.*

*Як часом видно зграю журавлину,
Що лине в небі з жалібним квилінням,
Так бачив я, як душі без упину*

*Летіли в вихрі з криком-голосінням.
Учителю, сказав я, хто ті люди,
Що в чорнім вихрі мучаться летінням?*

Переклад Л. Українки

ПРИВІТАННЯ

Філія ОДУМ-у в Чикаго широко вітає Анатолія Луппо — керівника струнного ансамблю філії та заступника диригента струнної оркестри та його дружину Марію — члена струнної оркестри з народженням доньки Катерини та бажаючих дочці і батькам щастя, здоров'я і довгих років.

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

"МОЛОДУ УКРАЇНУ"!

Володимир ЛУК'ЯНЕНКО

ВІДДАНОМУ СИНОВІ УКРАЇНИ

Клівленд відзначає другу річницю смерті Івана Павловича Багряного

*"Він лине над світом широким,
Надхненник безсмертних ідей,**Невтомний, призивний, високий,
Привітний й близький до людей".*

Андрій Легіт

Об'єднання Українців Револьюційно - Демократичних Переконань (ОУРДП) при співучасті інших українських організацій великого Клівленду рішило відзначити другу річницю смерті Віце-Президента УНР в екзилі, Генерального Секретаря ЦК УРДП, видатного українського письменника і публіциста, невтомного трудівника і патріота, великого Українця нашого часу — Івана Павловича Багряного. Для цього відбуто декілька засідань та розподілено поміж членами функції в окремих ділянках, як організаційна, інформаційно-пропагандивна та мистецька. Біля церков розповсюджуються летючки, священники оголошують в церквах, що в неділю 24-го жовтня 1965 р. після Служб Божих будуть відправлені поминальні проповіді по Іванові Багряному, а в годині 4.30 пообіді в залі Українського Народного Дому українська громада відзначатиме другу річницю його смерті. Надходить неділя, в українських православних церквах (святого Володимира і святого Андрія Первозванного) отці Степан Ганкевич і от. Митр. Семен Іващенко відправляють поминальні проповіді по Іванові Багряному і новоприставленому Іванові Степанові (Президентіві УНР в екзилі д-р Степанові Витвицькому). Представники українських організацій стоять з українськими й американськими прапорами, а громадянство із палаючими свічками в руках, ставши на коліна, віддає пошану двом державним діячам, а з хорів лунає "вічна пам'ять". В післяполудневих годинах на хвилях етеру (радіовисильні д-р Івана Гурка і Сергія Якимцова) лунають пісні і марші покійного Івана Павловича Багряного, як "Марш молоді", пісня про Тютюнника, "Вставай, Народе", "Марш Україна" та повідомляється про відзначення другої річниці. Громадянство заповнює залу. Одумівки в уніформах і в українських національних строях: Галина Азіма, Світлана Кайдан і Ліда Палажченко пришпилюють синьо-жовто-чорні стрічки. На сцені яскраво видно щойно намальований Іваном Усиком портрет Івана Багряного, увітчаний живими квітами і українськими рушниками, довкола стоять прапори: Т-ва УНР в Клівленді із чорною стрічкою, одумівський і американський, та український державний герб — Тризуб. Перед очима — цитата Покійного:

*"Хоч не списати мук моїх
І на воловій шкурі,
Я хочу ще не тих боїв!
І не такої бурі!"*

Голова місцевого осередку ОУРДП п. Павло Мигаль відкриває відзначення другої річниці відходу від нас світлої пам'яті Віце-Президента УНР в екзилі Івана Багряного та з смутком по-

відомляє присутніх про втрату великого державного мужа — про смерть Президента УНР в екзилі Д-р Степана Витвицького, відзначивши його великі заслуги як на батьківщині, так і тут на еміграції в Українському Державнім Центрі — УНР. Присутні вставанням і двохвилинною мовчанкою вшановують пам'ять обох державних діячів і політиків. Василь Пономаренко — керівник мистецької частини цих урочистостей, повідомляє, що у зв'язку із смертю Президента УНР в екзилі, мистецька частина, яку підготував інж. Ф. Стрілець, буде скорочена, тобто не буде жодних співів. Панна Оксана С. Іващенко виконує американський гімн. Василь Пономаренко просить до слова доповідача — гостя із Дітройту — інж. Василя Колосюка, який у своїй 35 хвилинній доповіді висвітлив літературну творчість і політичну діяльність Ів. Багряного та значення його політичної діяльності і літературної творчості для теперішніх і майбутніх поколінь як в Україні, так і в чужинецькому світі. В творчості Багряного слово і перо були його зброєю. Доповідач пригадав слова поета Євгена Маланюка: "Коли у нації вождя немає, тоді вожді її поети". Таким вождем для українського народу і був Іван Багряний. Згадаймо Т. Шевченка, який писав: "І на сторожі коло них поставлю слово", або Лесю Українку: "Слово, чому ти не твердая криця"? Оці наведені вище цитати і були якраз притаманні Іванові Павловичу. В його творах, політичних статтях і памфлетах відверте і правдиве різке слово заміняло зброю. Нам і майбутнім поколінням треба довго студіювати і вчитися у творчості Багряного, бо він тепер належить історії. Про Івана Павловича, яким він був до останньої хвилини свого життя, доповідач сказав його ж словами: "Сміливі мають щастя, Відважні завжди перемагають!" Панна Віра Палажченко виконала на піано жалібний марш Шопена. Гарно продеклямували вірші Івана Багряного, а саме: Ліда Палажченко — "Мова рідна", одумівець Андрій Бабкін — "Баляда про серце" і пані Зіна Шиян — "33-ий Рік". На закінчення цього вечора Василь Пономаренко від імені комітету дякує всім присутнім за їх участь, дякує доповідачеві інж. Василю Колосюку, усім учасникам-виконавцям мистецької частини, отцям за відслушення поминальних і обом радіовисильням за їхнє повідомлення. Він повідомив присутніх про створення Комітету Увчнення Пам'яті Івана П. Багряного в Клівленді, і закликав українське громадянство Клівленду всебічно підтримати комітет. Цей скромний, але щирий спомин про сл. п. Івана Павловича Багряного закінчено відспіванням українського національного гімну: "Ще не вмерла Україна".

Ділимося з українським громадянством сумною вісткою, що вночі з суботи на неділю, 14 листопада 1965 р., після тяжкої недуги передчасно помер

СЕМЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ ПІДГАЙНИЙ

До останнього дня свого життя він був головою Світової Федерації Політичних В'язнів і редактором журналу "New Review".

За життя І. П. Багряного Семен Олександрович Підгайний був першим заступником Генерального Секретаря ЦК УРДП. Він був ініціатором і технічним виконавцем "Білої книги про чорні діла Кремля" та ініціатором видання англійською мовою книжки "Тигрови" І. П. Багряного.

С. О. Підгайний був автором і видавцем серії політичних памфлетів українською й англійською мовами, його книжка "Недостріляні" вийшла в англійському перекладі під назвою "Острови смерті".

Покійного поховали в середу, 16 листопада на цвинтарі Проспект в Торонто.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Редакція журналу "Молода Україна" і Головна Управа ОДУМ-у висловлюють своє щире співчуття родині та друзям покійного.

З доручення ЦК ОДУМ-у Євген Федоренко, перебуваючи на посвяченні пам'ятника Івану Павловичу Багряному, в Новому Ульмі (Німеччина), 3 жовтня цього року прочитав таке звернення Центрального Комітету:

ДОРОГИЙ ІВАНЕ ПАВЛОВИЧУ!

Ти народився сином муляра, а став поетом і прозаїком, громадським і політичним діячем!

Твоє ім'я стало відоме не тільки українцям, але й іншим народам, що читали і читають Твої твори.

Особливо ж дорогий Ти, Іване Павловичу, для "народжених в бурях і горі" згуртованих в когортах Об'єднання Демократичної Української Молоді.

І від неї, від Центрального Комітету ОДУМ-у кладемо на Твій Пам'ятник квіти. І перед друзями Твоїми, що стоять тут, ще раз кажемо Тобі: ми, як прапор любови й надії Батьківщину в серцях пронесемо, виростаючи незламні і горді і навіки залишимося її вірними синами.

І не забудемо Тебе, Великий Громадянине. Навіки залишишся Ти в серцях наших.

Голова ЦК ОДУМ-у
Микола Француженко

Віталій КОРОТИЧ

З ЦИКЛУ "ВИГНАННЯ"

ЖИТТЯ

Англійський поет Байрон вмер від пропасниці у Місолунгі (Греція). Він був з національно-визвольною армією греків.

А Байрон пливе в Місолунгі,
Де віршів писати не можна,
Де тільки війна.
І сіро оливки сохнуть на каменях.
А Байрон пливе в Місолунгі,
За тисячі миль від Британії.
Байрон пливе до Греції
Де грекам надто погано,
Щоб їх лишати самотніми
Перед лицем історії
І турецького війська...
Його ніхто не просив туди.
Ніхто не зустріне Байрона.
Але спокійно в Лондоні.
Але спокійно в Манчестері.
І в Глезго надто спокійно
Для того, щоб там жити,
Коли ти зवेशся поетом.
Для того, щоб там жити,
Коли дуже далеко,
За тисячі миль від тебе,
Оливки, зрізані кулями,
Сохнуть на сірих каменях.
Ну, що ж — поети вмирають,
В них людські долі — в поетів.
Для того ж,
Щоб гідно вмерти,
Потрібно часом поїхати
До Місолунгі з Лондону.
...У дуже далекій Греції
Серце у нього зупиниться
І стане обличчя сірим,
Як тіні вбитих оливки,
Що сохнуть на вічних каменях.
Все буде цілком природним,
Як є природним бажання
Прийняти у власні очі,
Прийняти у власну душу,
Прийняти у власне серце
Весь біль чесних сердець.
...Є дві найпростіші речі
В житті у людини кожної —
Писати вірші та вмерти.
І є річ найскладніша
В житті у людини кожної —
Робити все це як слід.
Байрон у Місолунгі
В останні миті життя свого
Посміхався...

Віталій КОРОТИЧ

Р О Я Л Ь

Ніхто не знає, де зараз роялі, на яких у Німеччині колись грав Микола Лисенко.

Над скатертин залитими екранами,
В кімнаті, де пиячила нудьга,
Я бачив — у оркестрі ресторанному
Стояв рояль,
Мов лев на трьох ногах...
Вони бринять, нікого не уславивши,
І шурхотять, немов сади зів'ялі.
То дні його та ночі — наче клявіші,
То чорні й білі клявіші роялю.
З роялевого черева розбитого
Вони ще можуть висотати музику.
Як пестили їх...
Як шалено били їх!
Вони знайомі з молотками й музами.
Із сотен рук — лиш декілька ласкавіших,
Недбалі музиканти — річ звичайна.
І відбитками пальців на тих клявішах
Лишалось примусове деренчання.
Музична моя, чорно-біла вулице!
Рояле мій, клявіатура крику.
Там дні і ночі видзвоном чергуються,
Чекаючи на гарного музику.
Рояль гуде.
І гам його не злічено.
Ті клявіші музикам руки палять.
Хай поки на роялі грають ліктями.
Роялю сніться Лисенкові пальці.

БЕЗСОННЯ

Пам'яті мудреців, яким на плянеті Кохання
було залишено лиш безлюдні острови.

У геніїв — кохання велетрудні,
І про любов вони замало знають.
...Жінки переболять.
Жінки минають.
А генії вертаються у будні.
А генії вертаються у муки,
І їм, як відкриття, кохання сниться.
Предивна жінка, мудра й світлолиця,
Крізь сновидіння простягає руки.
А ранком — тротуар, неначе шків,
Жінок несе в плітки, помади й моди,
В будинки, що величні, мов комоди,
І застебнуті на гудзики дзвінків.
Вони зникають — грішні чи святі —
Жінки, яких затримати не можна,
І їм на плечі падає вельможно
Лапатий сніг, мов біле конфетті.
Торують зорі вічну колію.
Щось поїзди кричать про ніч та втому.
А генії вертаються додому.
В своє безсоння.
У любов свою.

СЕРПЕНЬ

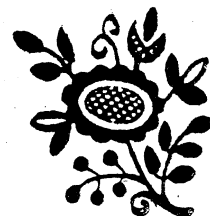
Танцює сад, мов п'яне божество.
В танок химерний вітер водить вишні.
І голуби, мов янголи його,
Підводять свої крила дивовижні.
О радісне поганство тих світань,
Коли відкрити можна цілий світ цей!
Прийди у вітер.
В центрі саду стань
І подивись на свято вишень звідси.
Коли перетираються шляхи
На теплий пил
Серпневими возами,
І встромлюються зорі в лопухи,
І розкладає літо свої крами,
Я вірю в сад.
Де вишні, як живі
Де яблуні у танці з вітром злито,
Де промені заплутались в траві,
Мов пальці сонця
В теплім чубі літа.

КРИТИЧНА МАСА

Я згадую — колись у школі
казали нам, що критична маса урану —
то шматок, зливоч молекул,
які не можуть стримати власної сили
і вибухають біло — атомна бомба —
горіх з дерева вічності, —
критична маса урану,
де важить кожен нейтрон.
А я відтоді думаю
про критичну масу думок —
коли їх плюсувати, коли збирати думки,
доки пекельна маса непростих роздумів
не сягне критичної,
за якою — вибух.
Якщо збирати серця, кожне з яких —
крапля

До океану сердечности —
маса може сягнути критичної,
за котрою — вибух.
Давайте разом думати
про те, що пече найбільше.
Давайте разом думати
аж до болю у серці,
аж поки думки найші не сягнуть критичної
маси,
що розриває серця
і творить історію.

"Вітчизна"

Олександр СИЗОНЕНКО

БІЛІ ХМАРИ

(Уривки з повісті)

Дорога буде далека: через усю Україну. І сумна — в батькову смерть.

Ходімо по цій довгій сумній дорозі. Рано чи пізно по ній доведеться пройти чи проїхати: це одна з тих наших доріг, які не доводиться вибирати. Вона може бути коротка — кілька кроків. І довга — тисячі кілометрів. Але важка вона все одно, і за цю дорогу можна передумати все своє життя і життя своїх батьків.

На такій дорозі завжди легше удвох. Ось моя рука. Дверці в машині відчинені. Автострада лежить перед нами рівна, тверда, аж дзвенить.

Ідьте!

А ніч голубітиме і мінітиметься — місячна й тиха вереснева ніч, мов для сповіді. І столітні верби над шляхом здаватимуться прозорими. І дорога білітиме на рівнині, наче зроблена не з бетону, а з гіпсу чи каменю, з якого в нашій селі випаляють вапно, щоб побілити хати. Тільки ліси темнітимуть обабіч. Та машини попереду. Зустрічні пронизуватимуть нас ножами своїх фар. Щоб не сліпити водіїв, ми не вмикатимемо світла. Навіщо? І так буде видно, як удень.

Шофери зустрічних машин дивуватимуться з наших підфарників, сигналітуть нам, перемикаючи світло з ближнього на дальнє, а дорога все одно білітиме, і їхати по ній буде легко. Під рівне, приглушене гудіння мотора пролітатимуть на узбіччях тополі, схожі одна на одну, мов сестри. А вдалині пропливе якесь заснуле село. І тільки небо і зорі над притихлою землею лишатимуться нерухомими, та місяць висітиме над дорогою, печальний і вічний для всіх, як смерть і життя.

Чомусь думатиметься про те, що він світить так само і там, над Баштанкою, — далеким селом, де вмира, зараз у районній лікарні твій батько.

Уявляється вибите й порожнє, мов плац, подвір'я лікарні, вікно, в яке ти не раз заглядав. Тепер туди заглядає місяць.

Ти там уже, там, біля батька. Береш його обличчя в долоні. Тато, кажеш йому, таточку. Хоч ніколи в житті не брав його обличчя в долоні і ніколи не говорив йому таких ласкавих слів, бо коли ми стаємо дорослі, ніжність ховається десь на самісіньке дно наших сердець у суворості буднів, тривог і невдач. Чи й удач — все одно.

Летить, пролітає узбіччям незоране поле з якимись копицями, повільно й величаво розгортається на рівнині і, дивлячись на нього, розумієш, наскільки швидше в думках ми проходимо відстань, ніж у дійсності.

Автострада повертає тепер на південь, якась, ще більш порожня й самотніша, ніж досі, і летиш по ній, мчиш уже не назустріч радості, як доводилося їздити досі, а назустріч батьковій смерті.

Але хоч як тяжко, хоч як страшно — лишається надія: а може, ще все мине? Може...

Де живуть наші батьки й матері, там живуть і вітри, які нас обдували в дитинстві. Оті перші вітри, що обдували нас на маминих руках, і ми, вперше відкриті їм, захилялися від того незвичного потоку безмежжя, краси і неосяжності. Здригалися, невміло мружили очі і починали входити в світ, який зведе життям.

Живуть там, за маминою й батьковою хатою, вітри, і птахи, і сонце, і земля твоя, і твій рід, і твої перші кроки.

Більшість людей носить це в серці повік. І якщо є щось святе на землі, то це перш за все мама і батько. І батькова хата. І мамине слово. І стежки, по яких вона ходила і на яких вчила ходити й тебе. Стежки, поля і дороги.

По інших ходив ти сам. На війну, у навчання. В кохання. На роботу. Це вже твої власні — щоденні, буденні, яких наче й не помічав колись, а тепер згадуєш їх урочисто й детально, мов би щось найголовніше в житті.

Найперша твоя стежка — та, що виводила з двору на вулицю.

Двір був зелений, порослий споришем. Восени на ньому з'являлася біла скирта пахучої соломи, а влітку не було нічого. Тільки стояв погрібник, та собача будка під хатою, та куц смородини під вікном. Він дуже шумів ночами, і ти довго не міг заснути. А мама казала: то вітер. І розповідала тобі казки про дрімучі ліси — у степовій, голій рівнині їй вистачало для цього куц смородини.

По цій стежці ти вперше вийшов з порожнього двору на вулицю. А значить — у світ. Вийшов, тримаючись за мамину спідницю, бо в руках у неї щось було: мама ніколи не мала вільних рук. Щось носила ними, робила щось.

Клята стежка була нерівна. Ти спотикався на вибоїнах і падав, повисаючи на маминому хвартусі, мов гімнаст на кільцях. Іноді хвартух виривав з рук — і ти падав по-справжньому. Проте не плакав ніколи, підводився найчастіше сам і продовжував іти вслід за мамою. Тому маєш тепер міцні ноги.

Коли ти підріс і вже вільно тримався на ногах, мама завжди посилювала тебе вперед: вона хотіла бачити тебе кожної хвили та не зводити з тебе очей, щоб, бува, з її сином чогось не сталося. Або мала вітиху дивитись на тебе.

— Іди, синочку, вперед.

І ти йшов. Відчував на собі мамин погляд і намагався йти гарно й рівно. Може, в нас і хода легка, і стрункість якась є тільки тому, що мами дивились на нас, не зводячи очей. Від самого пуп'янку і до кінця свого життя.

Людина завжди прагне до волі й самостійності. І от настає час, коли ти починаєш тікати з двору в самостійні мандри. То були далекі мандри! На середню вулицю. Або на горішню. Інших у селі не було.

Ішов провулками і через городи. Та все оглядався, чи видно хату твою, бо треба ж було втрапити й назад. А зустрічні люди питали тебе: "Чий ти?" І ти не знав, що відповісти, окрім "мамин". Тебе ще тоді ніхто не знав у селі, ти був чимсь новим, небаченим, без якихось громадянських прав, бо вони починаються з імени людського, а твоє ім'я було ще не відоме нікому...

Навпроти нас через вулицю жив найбагатший у селі чоловік Борис Луценко.

Двір був багатий, і хата багата, і сім'я велика: дві дівчини на виданні, жонатий син Григорій з невісткою, молодий прищуватий Петро, що вічно пас коней і ловив павуком рибу, і найменший — Славко, з яким ти дружив.

В обох дівчат, які частенько ходили до твоєї молоді матері, щоб навчитися вишивати, або пекти хліб, або маринувати рибу, ти був закоханий по черзі, збирався женитися спочатку на Маланці, яка незабаром вийшла заміж і подарувала тобі, обідраному й голомозому п'ятирічному залицяльникові, шишку: просто у фаті зайшла у бідну вашу хату, знайшла тебе на печі, обсипала цукерками і зерном, а потім подала тобі білу-білісіньку шишку, перев'язану червоною, як жар, стрічкою.

Ти заїв гіркоту відхиленого кохання тими гостинцями і на другий день закохався у Фросину, у якої потім любив вечорами сидіти на руках і засинав, прихилившись до пахучого її плеча. І просто дивно було, як вона висиджувала з п'ятилітнім парубійком на руках цілі вечори.

А з Петром ти ходив ловити рибу: він бродив з павуком понад берегом, а ти носив йому штани. Одійде він кроків сто або двісті й гукає тебе. Ти береш його штани і якусь фуфайку, де завжди бряжчала бляшанка з тютюном і мідна запальничка, і переносиш на нове місце, проти Петра. А він знову пішов і пішов з павуком, і тобі доводиться знову нести його речі. І так, аж доки не стемніє. А в темряві ти лишався наодинці з тими штанами і думав, що в світі, крім тебе, нікого нема. Тому, коли Петро вибрідав з ставка, великий і нечутний, тебе поймала радість і любов до нього, ти ставав сміливіший і просто щасливий.

Мама твоя часто лаяла Петра, але ти нізащо не хотів позбутися тих романтичних обов'язків. По-перше, славно було дивитися і від захоплення стрибати на березі, коли раптом у павуку заб'ється короп чи лин. По-друге, поки Петро ловив рибу, можна було бавитись запальничкою. А по-третє, ти ніколи не приходив додому з порожніми руками: Петро тобі завжди давав линця чи коропчука за твої багатогодинні труди зброєнця. Хоча й носив ти не зброю, а штани. Може, найпотрібніше з усіх надбань людських.

А поруч з Луценками жив дід Мусій Пасічка. Він був такий старий, що обличчя його зчорніло. Принаймні ніс, чоло і щоки — те, що виднілося

з неймовірно густої і велетенської, позеленілої від довголіття бороди. Гривасте волосся на голові не втратило з роками своєї буйності, хоча теж якось зжовкло на скронях і на потилиці, а зливаючись з бородою, давало уявлення про діда Мусія — якесь дике, нетутешнє. Так що потім, коли довелося в книжках чи на картинках побачити лева, ти мало не скрикнув: дід Мусій!

Сидить, бувало, як стемніє, на призьбі, під своєю невеличкою солом'яною хатою, і напівголосно співає. Та й не співає, мов би розмовляє сам з собою, бо й пісні в Мусія Пасічки були древні, як він сам. Якись козацькі та чумацькі пісні про далекі дороги й безкраї степи, про рідні могили і чужі землі. Підрісши, ти почав розуміти, що так співали колись на Україні кобзарі — речитивно, задушевно й роздумливо, більше покладаючись на слова, ніж на мелодію. Це, мабуть, стається тоді, коли не настрої володіє людиною, а роздуми і спогади — щось дуже важливе. Щось таке, що люди мають досягнути розумом і запам'ятати надовго.

У нього була пасіка — вся з колод, а не з вуликів. І була люлька темна і напівзгоріла, яку він рідко виймав з рота. Навіть обідаючи, тримав її у лівій руці, а в правій — дерев'яну, теж зчорнілу ложку.

Сидить ото, співає в темряві, наче хтось давній-давній, наче залишок від козацьких таборів і козацького гомону. Наче б лишили його зумисне надовго, щоб розповів людям про колишнє, забуте і втрачене, про розгублене по степах і війнах, по переїздах і бідуваннях.

Жодної з тих його пісень ти не запам'ятав, бо слова він вимовляв протяжливо, якось не дуже виразно, і були вони якісь не такі, щоб згадати їх у дитинстві. Але одну він співав досить таки часто, і вона тобі запала в душу. "Зоре моя вечірняя, зійди над горою, поговорим тихесенько в неволі з тобою..." — співав дід Мусій так печально і так проникливо, що ти завмирав біля нього і боявся поворухнутись. Тільки дивився та дивився на нього, тільки слухав та слухав і уявляв, як за дідовою хатою сходить зоря — вона таки справді висіла ночами за його хатою, десь над городом, над колодяною пасікою дідовою.

Навчився і ти в нього тієї пісні, хоч ніхто й ніколи тебе не вчив. Просто взяло та само пересилилося в тебе — і та мелодія, і слова, так що навіть сам ти не зчувся, як почав співати ту пісню. На ставку, бродячи вдень, або вечорами, дожидаючи маму з роботи.

А то якось влітку приїхав з Баштанки дядько Явтух. Хоча він був дядьком твоєму батькові, а не тобі, але ти його звав теж дядьком, бо інакше ж його ніколи у вашій сім'ї не називали.

Приїхав дядько Явтух у будень, а батько роботу кинути не міг. Купив пультман горілки, покликав дядькові до кумпанії діда Мусія, аж тут вони обоє як не обнімуться та як не гукнуть один до одного:

— Агов, Явтуше! Не спалили тебе чортяки в пеклі!

— А тебе, бузувіре, не залоскотав сатана!

Та цмок, в бородині один одного. Куди там!

Любо було на них дивитись, як вони взяли один одного гатити по плечах та примовляти до кожного ляскання та й до кожного поцілунку дивовижні і важкі і надто вже суворі, як вони самі, слова.

— У-у-у, нечестивий! гукав дідові Мусієві дядько Явтух, великий і добрий гречкосій, від якого пахло борошном і овечим духом і який жив давно, ще в ті часи, коли виникли казки. Принаймні так тобі здається тепер.

Він давав своєму батькові гроші і казав:

— Купи, синашу, мені чвертку, а то книжок придбай собі на решту.

Оскільки небіж ріс без батька і підростав у парубка, дядько справив йому хромові чоботи, того літа, як він працював у нього, тернові штани і голубу сатинову сорочку. В суботу він не пускав батька нічлігувати, або забирав його з пасовиська, або повертав, якщо хтось із домашніх здумав кудись послати, і казав:

— Іди, Саньку, погуляй. На тобі ось гривеника.

Видно, мало бачив добра і ласки твій батько в своєму житті, раз так ніжно і часто згадував непомітні щедроти дядька Явтуха. І ти теж полюбив дядька Явтуха раніше, ніж Івана-царевича, жар-птицю і всіх тих казкових героїв, що найперші заволодівають нашою уявою і симпатіями. Він був тоді такий же милий, як Івасик-Телесик, хоча носив штани на очкурі, а не на підтяжці. Кляті штани запам'ятались тобі на все життя.

Його тепла і чиста хата з достатком і доброю злагодою в родині, спокій, і доброта, і хатній порядок, заведений здавна, і чесна любовна праця біля землі і худоби врзались в батькову душу найкращим спогадом і, мабуть, мали на нього великий вплив.

— У-у-у, нечистивий! — казав дядько Явтух розгнівано, і це була єдина лайка в його житті.

Вони повсідалися в холодку за стіл, випили по чарці та по другій, смачно хрумтіли цибулею і дивовижно швидко спорожнили той пультман і з'їли мамину картоплю, яку вона зараз же й зварила з курчам, зловивши його в кущах смородини.

— Рибкою б оце поласувати, — сказав дядько Явтух, — може, вловиш, га?

— Та вловити можна, — поглянув на тебе зчервонілими очима дід Мусій, якимось поважно і начебто й нехотя.

— Так улови. Ти ж мастак. Пам'ятаєш, як в Інгульці, коли по сіль доводилось їздити, ловив ти рибу в очереті на всю кумпанію.

— Та заради такого случая вловити треба, — підводячись та покректуючи, сказав дід Мусій і пішов до ставка.

Пішов і ти з ними. Ти не кидав їх і на хвилину.

Дід Мусій поважно і якимось наче роздумливо скинув штани, скинув сорочку, оголивши грубе, поросле диким сивим волоссям тіло, потер могутні свої груди і якимось боязко, нехотя почвалав у ставок, в якому ти день при дні бродив з своїми товаришами.

Він і забрів у своїх темних підштаниках недалеко. Ну, так, що йому й по пояс не було. Нагнувся, завмер і довго стояв так, вмочивши величезну бороду в хвилі. А потім, так само зігнутий, повільно розвернувся і, не виймаючи рук з води, пішов до берега. Йшов він обережно, так, що вода ні разу й не хлюпнулася, а руки його від чогось здригалися, були напружені м'язи на них і на плечах, наче дід Мусій тримав там під водою, когось сильного, що бився і пручався в його руках.

І справді, при самому березі він пішов швидше, виважив з води величезного, кілограмів на п'ять, коропа. Виважив і не кинув, хоч ти й стрибав на березі і кричав йому:

— Кидайте, кидайте, діду, бо вирветься!

— Не галасуй, — тихо сказав дід Мусій і поклав на траву чорноспинного, мов би вилитого з воронуватої сталі коропа і знову пішов у воду.

— А що, Явтуше, — спитав він, поклавши другого коропа поруч з першим, — вистачить?

— Авжеж, авжеж, — говорив дядько Явтух, беручи одного з коропів за зябра, а той бив хвостом, підплигував на траві і не дався.

Побачивши таку здоровенну рибу, мама тільки зойкнула і сплеснула в долоні.

— Так ти той, Хведорко, — сказав мамі дядько Явтух, — а я той...

— Добре, — сказала мама, заходжуючись біля риби, бо мова дядька Явтуха означала: ти рибу смаж, а я за горілкою сходжу.

— А ти, Мусію, покликав би ще когось.

— Покличу я Павла Жука, — сказав до матері дід Мусій, бо дядько Явтух був уже далеко.

Павло Жук був тоді ваш сусід — кривий швець, у якого щонаочі майже до ранку світилося вікно і який наче ніколи не вставав зі свого триногого шкіряного стільця.

Вони тоді таки випили. Стіл довелося перенести, бо сонце вже повернулося, і сісти довелося за хатою, а не в дворі.

— Почаркуємо, брате Явтуше, бо вже один Бог знає, коли ми тепер побачимось з тобою. Це ж скільки пройшло відтоді, як ми пили востаннє? Годів із сорок?

— Еге ж, чумакування те пригадується, як сон.

— Мені здається, що його й не було. Що ми самі все вигадали. І чумакування і молодість нашу. Га, Шурко? Хіба ми були колись молоді? Га, були?

— А то ж як? Люди старими не народжуються, — сказав ти, поцупивши добрячий шмат коропа і розкошуючи з дідами і з Жуком за одним столом.

— Бач, який пущверінок, — схвально всмінувся дід Мусій. — Може ти й заспіваєш нам?

— А чого ж, ось рибу тільки доїм.

І ти заспівав, стоячи під стіною, про вечірню зорю і тиху розмову, про неволі й веселку над Дніпром. Ти мало що розумів з того, про що співав. Ти тільки добре запам'ятав і слова і мотиви пісні діда Мусія і тепер повторював їх. Ти не думав, що пісня твоя справить якесь враження — попросили, а ти й заспівав. Але дядько Явтух

раптом взяв тебе за руку і пригорнув до себе. І дід Мусій поклав тобі на голову свою прохолодну руку. А ти співав далі, і голос твій був дзвінкий і юний, чистий, дитячий голос.

— Ви плачете, Явтуше? — раптом спитала мама, принісши закуску. — А чого це ви плачете?

— Ат, — махнув рукою дід Мусій, — хтозна й чого плакати, — а сам нагнув голову, ховаючи очі.

Вони обіймали тебе й цілували. Вони ладні були віддати тобі все тільки за те, як ти тоді думав, що ти запам'ятав їхню пісню, бо не міг знати того, що твій юний голос нагадав їм, що зоря їхня вже звечоріла. І гори, й Дніпро, і веселки, й дощі десь ще були поруч, але мали от-от відлетіти від них назавжди. А тут малий білоголовий хлопчина співав їм саме про це.

Хто його знає, може, через те, а може, й не через те плакали ці суворі діди, але ще тоді ти зрозумів, що таке пісня, і ставишся до неї й понині зі святістю, трепетно, хоч ніколи тепер і не співаєш її, а слухаєш, як співають інші. Але то нічого не значить — пісня та навіки лишилася в твоєму серці і звучить в ньому щомиті.

Вона приводила тебе до школи. Ця друга з нескінченної кількості стежок...

Звечора тебе ловлять, мов лоша в табуні, десь біля ставка, серед твоєї галасливої, меткої, порепаногої братії і, привівши додому, ставлять посеред хати і дивляться на тебе, як на нову картину: допитливо, насторожено, в подиві і мовчанні.

— Боже мій! — сплескує в долоні вражена мама. — Які ото тільки в тебе ноги!

Ноги й справді страшні: порепані так, що аж кров цебенить. Чорні від туриці.

— А волосся яке в нього! — додає старша сестра.

— Як кураїна, — спокійно й буденно зазначає бабуся. — Не знаю, що ви з ним будете робити.

— Обпатраємо, як курку, і все, — пообіцяла мама, рішуче підводячись.

Після цих односторонніх і тому не справедливих розглядів митимуть тебе і стригтимуть, як вівцю. Наплачешся ти, мій друже, й намучишся!

Стрижена голова твоя стає прохолодною і ребристою, якщо її погладити рукою, і ти засинаєш з таким відчуттям, наче тобі подарували чужу голову. І чужі ноги і руки — вони незвично білі й дивні.

А ранком вічно заклопотаний батько, глянувши на тебе, гукає злякано:

— Хведоро, що ти наробила! Бісова душа, спаскудила хлопця.

— А що там? — питає стурбована мама, з'являючись на порозі.

— Он бачиш: суцільні драбини на голові. Хоч на небо лізь! Хіба ж так стрижуть?!

Батько веде тебе до сусіди, у якого є одна на все село машинка, і той нарешті робить твою голову круглою.

Тепер ще надівають на тебе якусь розовеньку хорочечку, цупкі й шелестючі штаненята, пару-

Анатолій СЕМЕНЮТА

Осінь?

Неправда!

Хай вітром скаженим
листя кружляє рудий

листопад,

сліді замітає на наших

стежинах, —

не вірю!

Чуєш?

Ритми пливуть над землею:

ніжно, задумливо — білі

берізки,

дзвінко і сонячно — клени,

басом — дуби...

Кожна гілка співає,

зичить надію і знаджує

серце.

Чуєш?

Гай, листопадом підпалений,

наче оркестр симфонічний

бринить.

Знаю —

він грає прелюдію травня!

"Зміна", 1964

сові черевики із шкіряними носками і не подитячому суворі шкарпетки в рубчик.

Тепер знову ставлять тебе серед хати, а самі сідають на лаві і розглядають тебе мовчки вмиротворено.

— Добре буде, — скаже батько, підводячись.

Виходите з двору разом — батько й ти. Він поспішає на роботу, а ти до школи.

А вулиці були зелені, і синє було небо, і день був сонячний і по-вересневому ласкавий, і, може, тому він запам'ятався на все життя, що не було потім на твоєму віку таких яскравих і погожих днів.

А зараз ніч, тиша, все спить. Ні пісні, ні гуку, ні розради. Тільки тенькне десь у серці якась сумна мелодія й обірветься. Тенькне й обірветься. А перед очима дорога, і небо, і місяць. І земля, що ніби прислухається до чогось. І думається, що вона справді чує все, знає все і все вміщає. Бо такою вона народилась. Про твоє горе вона теж знає, твоя земля. Бо чом би була вона отакою врочисто тихою, задуманою і печальною! Твоя земля! Земля твоїх батьків, дідів і прадідів. Твоє найбільше щастя й багатство, твоя гордість і радість — рідна земля.

АФОРИЗМИ

Бійся людини, що прочитала одну книжку.

Є два шляхи зближення з масою: спуститися до неї, або піднести її.

Сумніви ростуть разом із знанням

(Гете)

МОЛОДИЙ ТАЛАНТ

Багата наша Україна всім, але найбільший її скарб — це люди: працюючі, щирі, талановиті.

Про молоду талановиту українську людину ми й хочемо розповісти нашим читачам.

Її життя є прикладом того, як справжній хист справжня любов до мистецтва долає всі перешкоди й труднощі та йде до вимріяної мети.

Раїса Садова походить з культурної української родини. Ще змалку в дівчинки прокинулась любов до музики. На еміграції, в несприятливих таборових умовах, вона співає в дитячому хорі й прагне дістатися до музичної школи.

Обдарована дівчина так захоплюється музикою, що навіть у переходовому таборі, навіть на півночі Канади, куди спочатку її закинула доля, вона вчиться грати на фортепіано. Пізніше, коли її родина переїздить до Гамільтону, вона продовжує навчання і водночас співає в церковному хорі церкви св. Володимира. Хор під диригентурою Г. Сапентіва є доброю школою для молодої дівчини, він допомагає їй розвинути свої здібності. Мелодійний церковний спів, добре розроблені правила виконання й диригент, який любить свою справу, тренують її голос і вчать її вміло ним володіти. В дівчині пробуджується справжній талант, і вона обирає собі дорогу в житті — вона буде співачкою.

Раїса Садова починає брати лекції співу в професора Ц. Цанкова — відомого болгарського музикознавця й педагога. Разом з тим молода співачка-початківець бере діяльну участь в українському мистецькому й громадському житті. Разом з гамільтонською "Чайкою" вона виступає в концертних програмах в різних містах Канади й Америки, співає на академіях, концертах, перед студентськими групами. В Садбурі Раїса Садова співає партію Оксани в "Запорожці за Дунаєм". Для ознайомлення чужинців з українським мистецтвом, вона разом з ансамблем "Чайка" бере участь в двох виступах в гамільтонському парку (вже перший з цих концертів, до речі, притягнув 9 тисяч глядачів). Наша землячка виступає на телевізійній інсценізації "Жнива" і в O'Keefe Centre на концерті "European Holiday".

Після кількох років науки в професора Цанкова Раїса Садова починає вчитися в Торонто. Тепер її професором є Weldon Kilburn — один з найкращих канадських учителів співу, колишній викладач Торонтонської Консерваторії, вчитель світової слави співачки й музичного критика Lois Marshall.

Нелегко доводиться здобувати вокальну освіту нашій молодій співачці — щоденна праця в бюро й кількаразові щотижневі подорожі до Торонто вимагають великої витрати енергії й часу. Але, не зважаючи на труднощі, вона не стоїть осторонь українського культурно-громадського життя — її часто можна побачити на наших концертах і літературних вечорах.

Нарешті в лютому 1964 року Раїса Садова дає свій перший самостійний концерт в Торонто, а в квітні 1965 року знову виступає з короткою програмою на літературно-мистецькому вечорі.

Раїса Садова не лише співачка — вона українка в найкращому розумінні цього слова. На еміграції серед молоді, яка виросла поза Україною, не часто зустрінеш таку чистоту й барвистість мови.

Слухаючи цю високо музикальну дівчину, відчуваєш, що перед тобою молодий, але серйозний мистець. Кому багато дано, від того багато й вимагається. Найкраще розуміє це сама співачка. Обдарована чудовими голосовими даними, вона наполегливо працює далі й ставить перед собою високі вимоги. Хоч Раїса Садова все ще вчиться, її виконання переконує слухача, що перед ним справжня співачка з високою вокальною культурою, а не лише дівчина-аматор з гарним голосом.

Хоч репертуар Раїси Садової включає й твори класиків європейського співу — англійською, німецькою, французькою та італійською мовами, по-справжньому вона розкриває всю безмежну й невмирущу красу саме нашої, української пісні. Вона вміло виконує складні композиції українських мистців, як от: Стеценко, Лисенко, Лятошинський, Заремба, Фоменко та інші.

На слухача й цінувальника української пісні виконання Раїси Садової справляє прекрасне враження.

Голос її — тепле, ліричне сопрано з легким відтінком мінору. Слухача вражає м'якість і чистота тону й уміння співачки поруч з найніжнішими піянісімо створювати повні й соковиті форте. Вона зберігає приємний тембр у цілому діапазоні.

Найяскравішою ж рисою співу Раїси Садової є емоції, які вона вкладає в кожную пісню. Своєрідна й вдала інтерпретація знаних пісень робить їх свіжішими й привабливішими.

Нелегкий, але почесний шлях у житті вибрала собі ця багатонадійна дівчина — вона працює самовіддано й цілеспрямовано, й у неї є всі дані

стати першорядною співачкою й здобути заслужену славу.

Нашій молоді є з кого брати приклад. Раїса Садова своєю самопопсватою, своїм прагненням до шляхетної мети показує, що справжню людину не лякає ніщо — ні праця, ні труднощі, ні розчарування. Її любов до України, її мова свідчать про те, що свідомі батьки можуть виховати повноцінну людину в найтяжчих еміграційних обставинах.

Щиро бажаючи нашій співачці найбільшого успіху на вибраному нею полі, хочемо згадати той важливий факт, що Раїса Садова все ще продовжує вчитися і постійно вдосконалюється, а це значить, що справжні вершини, справжній розквіт її таланту — ще перед нею.

М. Г.

ВИСТУП МИКОЛИ ФРАНЦУЖЕНКА, ГОЛОВИ ЦК ОДУМ-у НА БЕНКЕТІ В ДЕНЬ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ-ПАМ'ЯТНИКА

в містечку Баунд Бруку, штат Нью Джерсі, США.

Ваше Блаженство, Ваше Високопреосвященство, Високопреподобні Отці, Пані і Панове, Дорогі Друзі!

Матеріальними засобами побудували ми за межами України чимало пам'ятників. І ми всі хочемо, щоб ці пам'ятники стояли вічно на згадку про нас прийдешнім поколінням. А у вічність не можна йти тільки з матеріальними будовами. Треба, щоб кожна частка їх була кріплена з іншою духом, великим духом боголюбивого і волелюбного народу нашого і його ідеями. А саме про це: про духовість, про ідеї нашого поневоленого народу ми забуваємо. Ми часто недолюблюємо брата свого, який щиро ці ідеї висуває. Ми забуваємо, що саме в єдності духових зусиль — міць народу, але що єдність це не уніфікований трафарет, а многогранність думок.

Нехай же стоїть новопосвячений Храм-Пам'ятник на вічну славу українського народу.

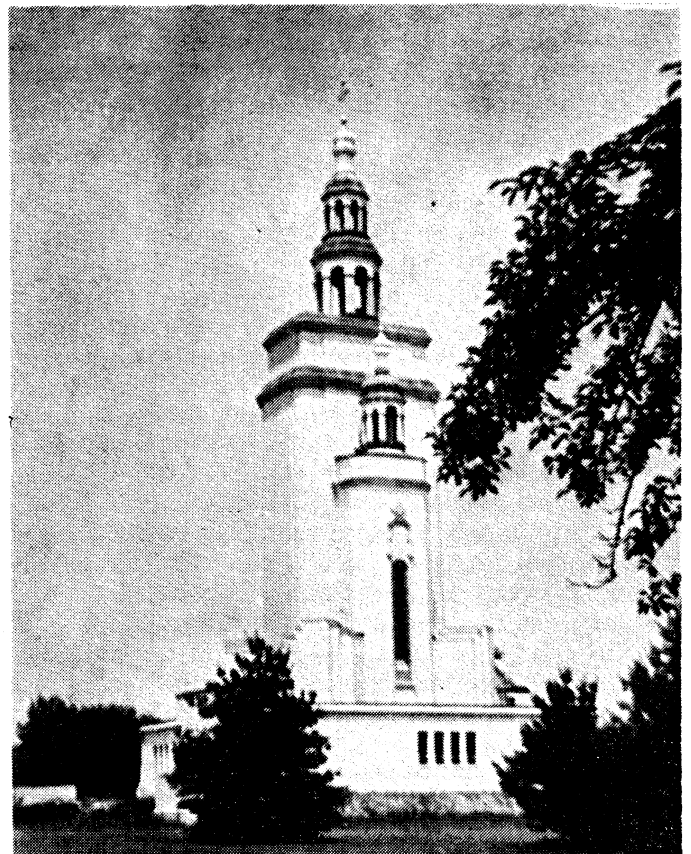
Нехай нагадує він кожночасно усім нам про обов'язок перед народом нашим і самими собою.

Не зраджуймо заповідей Божих.

Не зраджуймо заповітів Пророка України — Тараса Григоровича Шевченка.

Не зраджуймо благань і мрій тих, на згадку про кого поставлено цей Храм-Пам'ятник.

Вітаю Будівників і всіх Вас в день посвячення Церкви-Пам'ятника мученикам і героям нашої

Новопосвячена церква-пам'ятник в м. Баунд Брук, Нью Джерсі, США.

Батьківщини-України від імени Центрального Комітету, Крайових Управ і членів Об'єднання Демократичної Української Молоді.

Вітаючи, передаю цю скромну цеголку, столярний чек, на Храм-Пам'ятник від ОДУМ-у.

Сергій ПЛАЧИНДА

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ – ГАДЯЧ – КОСМОС

Татари поспішали до Дінця. Гудів степ від кінських копит. Їхали майже всю ніч. Мелік-Гірей, мовчазний, затятий, скавав верхи на коні у супроводі ханів і пильно вдивлявся вперед. Напад має бути несподіваним. Мелік-Гірей вирішив налетіти на Україну з півночі. Тут його не чекають. Він, великий хан, пройде всю козацьку державу, пропалить її наскрізь, спустошить, знищить — більше не досаждатимуть йому запорожці.

Зірко вдивляється кримський хан у світанкову млу. І ось вони, вершники, летять назустріч: "Козаків мало! І табір їхній над самісіньким Дінцем... Легко спихнути їх..."

Повеселішав великий хан, звелів орді своїй відпочивати. Наступного дня на світанні татари пустили хмару стріл на козакий табір, а потім з трьох боків налетіли, здіймаючи несамопитий крик. Та козаки зустріли ворога нищівним рушничним та гарматним вогнем. Гетьман вишикував стрільців суворим півколом, у три шерехи: одні били лежачи, другі — з коліна, треті — стоячи. За спинами стрільців побратими ледь встигали заряджати мушкети.

Поле вкрилося татарським трупом. Орда почала повертати назад, тікати геть. Та запорожці не переслідували ворога: гетьман вирішив зробити вигляд, що козаки в силах лише оборонятися. І це було слушно: кілька разів на день орда, вимотуючись і втрачаючи тисячі людей, безуспішно нападала на козакий табір.

Надвечір, упевнившись, що козаки безсилі нападати, татари розкинули табір за кілька верст від побоїська. Безпечно пустили у велике коло коней пастись, самі поснули.

А козаки не дрімали. Опівночі на чолі з гетьманом Ружинським рушили на зближення з татарами. На світанні дісталися до ворожого табору. І тоді наперед вийшла шеренга козаків з новою зброєю — паперовими ракетами на довгих списках. За знаком гетьмана ракети було підпалено. Зі страшним шипінням, лишаючи димові шлейфи, полетіли вогнені змії в самісіньку гущу татарського табору, на коней, на підводи, ханські намети. Зчинилася неймовірна паніка, біганина, Коні топтали людей, загорілись намети, а вогненні ракети стрибали по землі, і кожна з них вибухала по шість разів (у гільзу з добрячого грубого паперу було вкладено шість мішечків пороху).

Тим часом козаки, оточивши табір, відкрили шалений вогонь з мушкетів. Велика орда була геть винищена.

Так були застосовані ракети, винайдені українськими козаками, чії імена не дійшли до нас.

Ця битва, старанно описана поважними істориками, відбулася 1516 року, тобто за 283 роки до побоїська між завойовниками-англійцями і індусами під Серингапотамом 1799 року, коли англійцям вдалося захопити індуські ракети і привезти їх до Англії. Здійснив це англійський гене-

рал Конгрев, і таким чином познайомив Західну Європу з ракетами, а собі привласнив титул їх винахідника. Все це сталося, отже, майже через три століття після битви українських козаків з татарами під Білгородом на Дінці...

Згодом ракети у козаків щезли: під час постійних нападів, безперервних битв запорізькі винахідники загинули, і до молодого полтавця з-під Гадяча, вихідця з козаків, артилерійського офіцера Олександра Засядька дійшли лише чутки. Розповідав йому про ракети батько Дмитро, котрий до зруйнування Запорізької Січі Катериною II 1775 року був головним гармашем на Січі.

Врізалася в пам'ять Олександра батькова розповідь; згадував її у великому італійському поході. Засядько тоді відзначився під час штурму Мантуї. В нього виникає думка самому створити бойові ракети — розкрити забуті секрети запорожців. Ця думка закріпилася під час війни 1812 року, де Засядько здобув шпагу "За хоробрість", чин полковника і шість бойових орденів... Повернувшись з походу до Франції, Олександр Дмитрович Засядько одразу розпочинає роботу над створенням бойових ракет. Царський уряд відмовився допомагати винахідникові. Глузливо поставився до ідеї гадяцького полковника і полтавський губернатор. Продавши хуторець, Засядько за власні кошти будує лабораторію, майстерню і скуповує салітру, сірку для ракетного пороху.

Минуло два роки титанічної праці, щоденних пошуків, невдач і знахідок. Врешті, Засядько за ці два роки вперше в історії створює могутні запалювальні й фугасні ракети трьох калібрів: 2-х, 2,5-х і 4-х дюймів. Крім цього, талановитий український винахідник виготовив легкий, простий за обладнанням, пусковий верстат, з якого можна було одразу пускати по шість ракет (цей верстат нагадував сучасну "Катюшу"). Засядько також виробив тактику бойового застосування створеної ним зброї.

Тепер і високе царське чиновництво звернуло увагу на винахід полковника з-під Гадяча. Генерал Барклай-де-Толлі, що був під час випробувань Засядькових ракет, дав високу оцінку новій зброї та її творцеві.

Перше застосування ракет Засядька відбулося 16 вересня 1828 року — під час російсько-турецької війни — під стінами фортеці Варна, що нею двісті років перед тим оволоділи козаки на чолі з молодим Богданом Хмельницьким. Тепер під її стінами стояв генерал Засядько, нащадок запорозьких гармашів.

Поблизу високих неприступних стін він розташував шестизарядні ракетні верстати — всього 23 штуки. Ракет наготовлено було 3222.

Завмерли фейерверки з запаленими гнотами.

Зашипіло, засвистіло, зірвавшись з верстата, шість ракет. Потягнулись довгі вогнисто-димові хвости. А через кілька хвилин Варна палає. Згодом над бастионами затріпотіли білі прапори.

Варна здалася, шлях на столицю Туреччини був відкритий — його відкрив Засядько своїм винаходом. Війна, отже, закінчилася поразкою для турків...

Ракети Засядька, його ґрунтовне розроблення принципів реактивної тяги — все це допомогло Кибальчичу, а згодом Ціолковському та Кондратюку здійснити новий крок в ракетній техніці — створити проєкт ракет для польотів у космос.

"Знання і праця"

ПОЧУТЕ Й ЗАПИСАНЕ

Генерал з ковбасою

Розказують, що як учився Шевченко малювати, то така з ним була приклучка: послав його хазяїн до якогось генерала красити двері. От красить він, а генерал і питає:

— А патрети вмєш малювати?

— Умію.

— А намалюй же з мене патрет.

— Добре, каже Шевченко.

От і давай він малювати того генерала. Змалював. Подивився генерал та й каже:

— Погано, хлопче!

А Шевченко тоді:

— Не погано, — каже, — а лице у вас таке. Бачте ж скільки бородавок...

А генерал тоді як ревне:

— Як ти смєш таке говорити мені? А різок не хочеш?!

Бачить Шевченко, що біда, схопив того патрета — та додому. І такий його вже гнів узяв, що й сказати не можна! Де ж пак! Працював, пильнував — і отака плата!

Сів він, дивився, дивився на той патрет та й ну з досади та з серця примальовувати йому до рота ковбасу. Сюди туди, туди сюди — готова ковбаса! Узяв він тоді того патрета та й поніс до ковбасника на продаж. Заплатив йому ковбасник з дорогою душею та й повісив у себе над дверима, щоб видно було, де смачні ковбаси продаються.

Через якийсь там час проїжджає по тій вулиці генерал. Зирк — аж його патрет з ковбасою висить. Генерал так і спалахнув та скорій до ковбасника:

— Продай, — каже, — мені свою вивіску.

— Купить.

— А скільки хочеш?

А ковбасник собі на умі: побачив чим діло пахне.

— Сто карбованців, — каже.

— Як сто, так і сто!

Забравши той патрет, генерал аж зубом шкруг, та ба! — Шевченка тепер не піймаш.

Записав 1892 року М. Школиченко від колишнього кріпака-кучера у М. А. Марковича в селі Носівці, Чернігівської губернії.

Тарас ШЕВЧЕНКО

**

І смеркає, і світає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На розпутьях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає —
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують.
І Господа зневажають, —
Людей запрягають
В тяжкі ярма. Орють лихо,
Лихом засівають.
А що вродить? Побачите,
Як будуть жнива!
Схаменіться недолюдки,
Діти юродиві!
Подивіться на рай тихий,
На свою країну,
Полюбіте щирим серцем
Велику руйну.
Розкуйтеся, братайтеся!
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі.
В своїй хаті, своя й правда,
І сила, і воля.

Петро ЗАСЕНКО

ЧИ ЗНАЄШ, ЛЮДИНО?

Бувають же часто грози без грому,
А то, бува, грима і з ясного неба...

Чи знаєш, людино,

що в серці людському?

Чого воно хоче?

Кого йому треба?

Бувають мов птиці крилаті слова,

У серце влітають, як дивні дива.

А інколи слово,

немов каменюка,

У груди проломиться,

болем загрюка

І в серці людському породить обвал.

Зумій попрощатися з силою звичок,

Коли йдеш у душу, де шлях не проторено,

Бо там не зустрінеш словесних табличок,

Де можна ходити, а де заборонено.

Життя чисть — то бездоріжжя розмиті,

Де сонцю не завжди вдається пригріти...

Чи знаєш, людино,

як треба ходити,

Щоб там не стоптати

і зела, і квіти?

ЕНЕРГІЯ

"Про мертвих кажи або лише добре, або нічого" — радили старі римляни, — професор Грант зробив павзу, обвів очима присутніх — своїх колег з інженерного факультету й продовжував: "І як би мені не хотілось сказати про нашого покійного колегу, професора Адамса, лише гарні речі, факти, на жаль, змушують мене дотримуватися другої частини цієї поради. І тому я вважаю, що чим менше ми будемо говорити про так звану наукову працю чи якісь відкриття професора Адамса, тим краще буде для всіх".

Ніхто з присутніх не мав сумніву, що професор Грант ворогував з небіжчиком ще за часів їхньої спільної діяльності на кафедрі енергетики. Але що неприязнь цього фахівця триватиме так довго, цього не сподівались. Адже всі знали, що покійний Адамс, залишаючи в спадщину університетові свою лабораторію, в листі до декана прохав призначити своїм спадкоємцем саме професора Гранта. Він хотів, щоб Грант, а не хто інший продовжував розпочату працю над використанням нових джерел енергії.

"Щоб обґрунтувати це моє рішення, дозвольте повернутись трохи назад, — вів далі професор Грант. — Всім вам, мабуть, відомо, що протягом багатьох років ми тісно співпрацювали з професором Адамсом. Поки ми розглядали можливості підвищення коефіцієнта корисної дії машин, які використовували відомі вже джерела енергії, все було гаразд. Але коли мій колишній колега став говорити про створення самої енергії, а особливо, коли з його вуст я почув натяки на обмежені, невичерпні запаси енергії, які він нібито відкрив, то, вибачте, панове, я не міг лишатися бездіяльним. Як може поважаючи себе науковець спокійно слухати твердження, які коли їх проаналізувати, є нічим іншим, як зауваженнями заявами про можливість створення вічного двигуна? Як можна миритися з поведінкою професора, який замість того, щоб прийняти мою критику, як це належить справжньому науковцеві й погодитися з справедливістю моїх зауважень, раптом вдає з себе ображеного, резигнує й зами-

кається в своєму мастку! Мало того, самозасліплення Адамса дійшло до того, що він відважився давати інтерв'ю кореспондентам і навіть демонструвати їм якісь нібито сконструйовані ним машини, що працювали, черпаючи енергію з, як твердив Адамс, незнаного людству джерела. Тепер, мої панове, після смерті нашого колишнього професора я, озброївшись необхідними вповноваженнями, вперше мав змогу оглянути лабораторію, навколо якої в свій час кружляло так багато поголосок.

Справедливість вимагає від нас згадки про те, що Адамс залишив нам багато паперів, у яких, правдоподібно, повинна бути занотована вся його праця. Але, звичайно, на вивчення цих паперів потрібно більше часу. Отже, я вирішив залишити це на пізніше, а зараз оглянути лише саму лабораторію і познайомитися з практичними наслідками праці професора Адамса.

Можливо, що когось мої слова розчарують, може хтось і припускав ймовірність якогось важливого відкриття в стінах цієї лабораторії. Але мене особисто все побачене там не здивувало анітрішки. Щоправда, в своєму мастку покійний Адамс назбирав чимало цікавої і цінної апаратури. Цілий масток, який він, до речі, залишив нашому університетові, стане нам у пригоді. Ми зможемо примістити в ньому частину нашої кафедри, якою керуватиму я. Все в лабораторії працює бездоганно. Але вся без винятку апаратура, всі машини в лабораторії живляться..., професор Грант зробив драматичну павзу, — електричним струмом. І так званий "вічний двигун", що справді є лише звичайним жироскопом, рухає електрика. Ніяких інших джерел енергії, бензинових, хемічних чи атомових лабораторія не має.

І тому я пропоную, — голос професора звучав тріумфуюче, — видати в цій справі офіційне комюніке для преси й раз назавжди покласти край різним чуткам чи легендам, що кружляють навколо лабораторії вже віддавна".

Так було врятовано репутацію університета. Так було розвінчано таємничого професора Адамса. Вже в наступному виданні газет майорили гучні заголовки: "Розкритий псевдонауковий міт", "Вчений використовував легковірність суспільства!", "Професор Грант перебирає керівництво лабораторією шарлатана!".

Ранкова пошта принесла професорові Гранту листа. В ньому центральне міське електроуправління вітало професора з новою посадою — керівника лабораторії. В дуже ввічливій формі лист так само висловлював надію на те, що новий керівник нарешті зробить те, від чого роками відмовлявся впертий і дивакуватий колишній власник лабораторії — приєднає її до міської електричної мережі.

Микола ПОДОЛЯН

*Ти, говорять, як в'їдливий дим,
Лізеш в очі своєю красою
І готова піти хоч за ким,
Колихнувши змією-косою.*

*Кажеш ти, що то злі голоси
На красу твою заздять — і тільки...
Може й так. Та що з тої краси,
Як за нею душі — на копійку.*

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ТАНЦЮВАЛЬНА ГРУПА З ФІЛЯ- ДЕЛЬФІ У ВАШІНГТОНІ

У неділю 28 вересня ц. р. у Вашингтоні розпочалася конвенція Крайового Конгресу Братських Організацій, що об'єднують асеккураційні союзи різних національностей. Конвенцію розпочато мистецьким виступом українців, словаків, поляків, норвежців та інших народів в залі готелю Статлер-Гілтон. Українців репрезентувала танцювальна група ОДУМ-у з Філадельфії, яку запросив Український Народний Союз. Танцювальна група — вісім дівчат і п'ять хлопців, під керівництвом Віктора Литвиненка є однією з кращих танцювальних груп на американському континенті. Під час виступу у Вашингтоні, столиці США, перед тисячною публічною групою керувала Зоя Граур, а точки заповідав Віктор Корсунь — реф. юнацтва філії.

Виступи одумівців, які репрезентували українців, викликали бурхливі оплески захоплення.

ЮРІЙ КРИВОЛАП ЧЛЕН ЦК ОДУМ-У ПІДПИСАВ ЗВЕРНЕННЯ ДО ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В НЬЮ ЙОРКУ

На Десятому академічному вечорі в Балтіморі, США, який влаштовано Українським Академічним Товариством "Зарево" й Українською Студентською Громадою, виринула ідея написати листа-протест до генерального секретаря Об'єднаних Націй Ю Танга. Цей лист-протест проти нищення української культури російськими колонізаторами підписали доктор Юрій Криволап, референт зовнішніх зв'язків Центрального Комітету ОДУМ-у, який на академічному вечорі був головою, Осип Зінкевич, заступник голови (член "Зарево"), Орест Поліщук (УСГ) — секретар та ще понад півтори сотні осіб. В листі до Об'єднаних Націй пишеться:

"Ми українські студенти і громадяни українського походження які живуть в Балтіморі, Мд., доводимо наступне до Вашого відома:

24-го травня 1964 року росіяни підпалили Бібліотеку Академії Наук УРСР, знищивши понад 600.000 томів рідкісних літературних рукописів, історичних документів і архівів. Від років російський уряд постійно нищить культурні й історичні пам'ятки українського народу, які є наочним доказом відрубності двох народів. Російські імперіалісти виявляють жорстокість у нищенні тисяч українських церков, історичних пам'яток, бібліотек і мистецьких картин.

Російський уряд постійно вивозить тисячі української молоді в табори праці Сибіру і на цілині землі Казахстану. Цій

молоді відбирається право продовжувати навчання у високих школах і жити на рідній землі. Згідно з даними советської преси більше, як 110.000 української молоді насильно депортовано з України лише в 1954 році. Ця молодь є позбавлена українських шкіл та українських книжок і є жертвою жорстокої русифікації і використання.

Ми апелюємо до Вас інтерв'ювати в цій справі та стати в обороні українського народу перед російським советським урядом, який є одиноким відповідальним за ці злочини супроти українського народу. Ми просимо Вас вислати спеціальну комісію в Україну, яка б простудіювала цю ситуацію та здала звіт перед Об'єднаними Націями.

Ми просимо Об'єднані Нації прийти на допомогу українській культурі, згідно із своїм чартером і виступити проти насильної депортації української молоді з її батьківщини".

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

"МОЛОДУ УКРАЇНУ!"

Квінтет одумівок з Лондону, Онтаріо, на Ювілейній Зустрічі.

ОДУМ У КЛІВЛЕНДІ

Після виборів нової Управи і перереєстрації членства філія відновлює свою працю, хоч це і не вдається так легко, через довгу інертність філії, та через брак власного приміщення, якого філія так тепер потребує. Відбуто вже декілька засідань членів Управи і кілька місячних зборів не дивлячись на те, що не всі члени відвідують регулярно збори. На протязі цього порівняно короткого часу прийнято нових членів, а саме: Галину Азіму, Миколу Стеценка, Володимира Сүлима, Володимира Горбулю, Надію Күчинську, Людмилу Приймак і Еву Яковенко. При філії створено спортовий і співочий гуртки та плянуються інші. Одумівці взяли участь у відзначенні другої річниці смерті Івана Багряного та в мистецькій частині цих урочистостей. ОДУМ запланував влаштувати дві застави й найняти Лемко залю й оркестру професійних музикантів під керівництвом Анатолія Колдүна на суботу 20 листопада 1965 року і на Маланчин вечір (зустріч нового року) в суботу 15 січня 1966 року. На застави ласкаво запрошуємо як молодь, так і старше громадянство і гостей з інших філій. Рішено провести цьогорічну одумівську коляду. Крім того рішено влаштувати взимку декілька рефератів на різні теми. На літературну тему прочитає декілька рефератів літератор Олександр В. Яровий. Прийнято постанову, щоб кожний член ОДУМ-у передплатив журнал "Молода Україна", регулярно відвідував збори, своєчасно сплачував членські вкладки та придбав собі і вживав при

АНТИН ФІЛІМОНЧУК — новообраний голова Головної Управи ОДУМ-у США.

потребі уніформу. Справа з Юним ОДУМ-ом покищо в застої. Деякі батьки легковажать цією справою та добром своїх дітей і не приходять на збори. Тому рішено зробити перереєстрацію Юного ОДУМ-у, щоб встановити дійсний кількісний стан членства. Американський добробут зробив деяких батьків байдужими до своїх національних обов'язків, а іноді й своїх дітей. Таким батькам слід добре над цим подумати, щоб потім не було запізно і щоб дитина пізніше не нарікала на них.

Хронікар

БАТЬКИ!

МАТЕРІ!

Чи Ви вписали своїх дітей до ОДУМ-у?

Якщо ні, впишіть їх негайно!

НАШІ ОРЛЯТА

Одумівський концерт в Ракфорді

Пройшло золоте літо, настала багата, жовто-зелена осінь. Після літнього відпочинку (таборування, прогулянок тощо) наша молодь повернулася до своєї одумівської праці, до продовження здобутків на виховному та культурно-мистецькому фронті. Ці завдання великі і важкі, але вони є конечні і славетні, бо добро людини залежить від її світоглядного розвитку, від її культурного надбання. Батьки та керівний склад ОДУМ-у докладають зусиль, щоб тобі, молодь, забезпечити цей розвиток та виховно-культурні надбання, щоб ти була гідна творити нову епоху, нове життя. Щастя вам, Боже, МОЛОДІ ОРЛЯТА, — до нових перемог!

На запрошення Української Громади стейту Іллінойс, 16-го жовтня 1965 року, в Ракфорді в залі клубу литовців, вперше осіннього сезону виступила з своїм концертом одумівська молодь Чикагської філії, стейту Іллінойс. Залю клубу, хоч і невелика, але гарно прибрано і підготовлена до концерту. Концерт відкрив голова Чикагської філії ОДУМ-у В. Коновал, який привітав присутніх та представив конференсьє панну Галину Довгошию.

Відкрилась күртина і перед глядачами — біля мікрофона конференсьє Г. Довгошия, а за нею рядками молодь з своїми струнними інструментами чекає диригента. Конференсьє оголошує: струнна оркестра ОДУМ-у під керівництвом диригента Анатолія Степового виконає "В'язанку з козацьких пісень", "У циганському таборі" — музика Ошайта та марш "Полтава". Такий же текст подано англійською мовою, і цього конференсьє дотримувалась протягом всього концерту. На сцену вийшов диригент п. А. Степовий, присутні довготривалими оплесками привітали його та виконавців концерту. Оркестра виконала свої точки блискуче, відчувалась дисципліна гри, вмiле керівництво. Присутнім найбільше подобалися чарівні мелодії козацьких пісень, найбільше знані і відомі. Глядачі оваційно аплодували виконавцям, лүнали вигүки — "bis!"

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 Bloor Street West

Toronto, Ontario

Tel.: 535-2135 — 535-2136

Подорожування літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом в Канаді і в інших країнах, замовлення готелів, спроваджування своїх, вироблення віз і паспортів, безкоштовні інформації у справі еміграції — все це поладодять Вашою рідною мовою досвідчені власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОДОРОЖЕВОГО БЮРА В ТОРОНТІ

МАРКІАН КОГУТ

і

ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

Секстет ОДУМу — Катя Бондаренко, В. Горб, М. Коновал, Л. Романенко, В. Тарасенко та Н. Калішинський виконали "Ой на горі ромен цвіте" — музика І. Островецького, слова Т. Шевченка, "Ой на горі та сухий дубик" — народня пісня, "Закипає, біжить хвиля бистрая" — музика Грибовського, слова Маруніча. Приємні дівочі голоси, вміле виконання, українське вбрання багатьом нагадали про Україну та її буття, викликало емоції і зворушило декого до сліз. Присутні щиро аплодували виконавцям.

Струнний ансамбль ОДУМу під керівництвом А. Луппо, в такому складі: В. Косогор, Я. Маркевич, М. Осовський, О. Пошиваник, М. Скиба та В. Ботвин, виконав "Угорський танець номер 5" — Йоганеса Брамса, В'язанку українських народніх мелодій та українську "Шумку". Виконання було чудове. Милозвучність українських мелодій та мелодій угорського танцю ч. 5 зробили велике враження. Ракфордська Громада напевно вперше мала нагоду таке чути. Слухачі довго аплодували виконавцям з вигуками: "браво!", "біс!"

Великою несподіванкою був танець "Козачок", що його майстерно виконали знані танцюристи, Валя Пошиваник та Люся Петренко під акомпаніємент струнного ансамблю. Пізніше, окремим виступом виконано танець — "Топак", в якому, крім двох вищезгаданих, взяли участь танцюристи Галина Довгошия, Оля Марутенко та хлопці Петро та Іван Іващенко. Народній стрій дівчат і хлопців додавав краси виконанню танців. А постава танцюристів: притаманна граціозність, в додаток до віртуозного виконання хлопцями присідів, кружалець і особливо скоків вгору — викликали у присутніх подив й спонтанні оплески.

Дуети "Сині проліски" — музика Віленця, слова Яременка і "Така її доля" — слова Т. Шевченка, мелодія народня, виконали в супроводі струнного ансамблю Марія Коновал та Наталка Колішинська. Пісні виконано вміло і з чуттям. Зміст й мелодії пісень декого розчулили до сліз, бо хто з українців не знає — що таке доля?... Присутні щиро і

гучно оплескували виконання цих пісень.

Користуючись з перерви, член Управи ОДУМу Д. Завертайло подякував присутнім за участь, а зокрема ініціаторові й організаторові приїзду Одумівського концерту — п. Володимирові Телл. У відповідь виступив п. В. Телл, який склав гратуляції виконавцям концерту та закликав присутніх до організації ОДУМу в Рокфорті та закликав до збирання пожертв на ОДУМ.

На закінчення концерту виступив ансамбль бандуристів ОДУМу під керівництвом відомого диригента й композитора та колишнього керівника капелі бандуристів ім. Т. Шевченка — Григорія Китастого. Ансамбль виконав марш "Україна" — музика Г. Китастого, слова І. Багряного, "Зійшов місяць над горою" — народня пісня в обробці Г. Китастого, "Ой чий же це двір" — народня жартівлива пісня, "Дума про Україну" — в музичній обробці Г. Китастого.

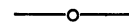
Чудове звучання бандур, цього милозвучного, наскрізь українського музичного інструмента, в поєднанні з співом хорів, зробило велике враження на присутніх. Напевно досі мало хто з тих білорусів і литовців, які були на концерті, чув і бачив бандуру. На залі тривало якесь напруження, кожен переживав, відчував ту красу, ту трагедію, що її так вдало, так болюче передано в музиці і співі. Атракційним номером виступу було виконання "Думи про Україну". Диригент грає, співає сольо і в переспіві з ансамблем разом творять могутній наголос: "Воля їде!... кличе нас: люди, вставайте всі!"... Це виконано з такою силою, з таким завзяттям, що всі заворушилися і відчували, що вони готові йти в бій за волю. Присутні нагородили ансамбль гучними довготривалими оплесками.

Такий початок виступів нашої молоді, наших Орлят, в цьому осінньому сезоні 1965 року. Очевидно, з погляду матеріального ОДУМ мало зискав. Але моральне задоволення молоді було немале. Поперше, виступи на сцені дали можливість молоді показати свої здібності. Подруге, після літнього відпочинку треба було перевести пробу сво-

їх сил. А назагал концерт додав до ширення української культури, українського мистецтва серед чужинців, і це є дуже важливим фактом.

Допомагаймо нашій молоді і шануймо її.

Т. Терпило

ВІДКРИТТЯ В ОЛДОВАЙСЬКІЙ УЩЕЛИНИ

До недавнього часу найдревнішими людьми називали пітекантропів, рештки яких знайдено на острові Яві, і синантропів з Китаю. Оскільки їх вік вважався 800 тис. — 1 млн. років, більшість учених схилилася до думки, що приблизно в цей час на Землі і з'явилася людина. Але дані фізико-хімічних методів аналізу викопних знахідок "омолодили" людство, довівши, що пітекантропу 550 тис., а синантропу — 400 — 450 тис. років.

Стало очевидним, що пітекантропи і синантропи не могли бути ні першими, ні навіть древніми людьми нашої планети. Це підтвердили археологи, знайшовши в різних місцях земної кулі примітивні кам'яні знаряддя (так звана культура оббитої гальки), що були значно древніші, ніж пітекантропи і синантропи.

Значить, задовго до них на Землі існували менш розвинені представники людського роду, які і залишили оббиту гальку. Але де й коли вони жили?

Відповісти на це питання вдалося англійському вченому Луїсу Лікі. Проводячи розкопки в Олдовайській ущелині (східня Африка), він у 1960 році знайшов рештки людиноподібної істоти. У тих же шарах ґрунту було багато примітивних кам'яних знарядь. Дослідження знахідки показали, що вік її — близько 2 млн. років. Істота, хоч і стояла на найнижчому щаблі розвитку, ніж пітекантропи і синантропи, ходила прямо і вміла виготовляти грубі знаряддя з каменю. Ці знаряддя — галька, оббита з обох боків і таким чином загострена.

Виходячи з цього, Лікі і його колеги назвали нововідкриту ви-

копну істоту Homo habilis людина уміла, підкреслюючи тим самим, що її треба вважати не мавпою, а людиною — творцем найпримітивнішої культури древнього кам'яного віку.

Це значить, що викопні люди, яких ми донедавна вважали найдревнішими (пітекантропи і синантропи), були тільки далекими нащадками тих високорозвинених людиноподібних мавп, які вперше виготовили кам'яні знаряддя, ставши таким чином "першими людьми" на Землі.

СТАРІ ЗАКОРДОННІ ВИДАННЯ ШЕВЧЕНКОВИХ ТВОРІВ

Книги ці вийшли за кордонами Росії. Царська цензура нізащо не пропустила б їх, бо твори Шевченка в ній надруковані так, як писав поет: гостро критикуючи тодішній уряд.

Одне з видань "Кобзаря" вийшло в Празі в 1876 році. В ньому вміщена відома автобіографія Шевченка, написана у вигляді листа до редактора журналу "Народное чтение". В цій книзі надруковано вірші Шевченка 1844-1861 років, кінчаючи останніми, написаними незадовго до смерті.

Друга книга — також "Кобзар". Називається вона "Поезія Т. Г. Шевченка, заборонена в Росії". Видана вона 1891 року в Женеві українською друкарнею.

Обидва ці досить рідкісні видання зберігаються тепер у фондах Білоруської державної бібліотеки і експонувалися на великій літературній виставці, присвяченій 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка.

"Україна"

Було колись

Відомий англійський актор Сулліван, граючи в п'єсі "Ричард III", вигукнув:

— Коня, коня! Пів царства за коня!

Якийсь жартівник запитав з гальорки:

— Містер Сулліван, а осел вам не підійде?

— Звичайно, підійде! — відповів артист. — Ідіть мерщій сюди.

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

Караюсь мучуся..., але не каюсь!

Цитата з поезії Т. Шевченка "О думи мої! О славо злая!" ("N.N."), написаної на засланні в Орській фортеці. Поет тяжко страждав, часто хворів, але дух його лишився незламний:

О думи мої! О славо злая!

За тебе марно в чужому краю

Караюсь, мучуся... але не каюсь!

Лябіринт

Так у давнину звали палаци з багатьма заплутаними переходами і величезною кількістю кімнат, з яких важко було вибратися. Стародавні автори повідомляють про чотири лябіринти: критський, єгипетський, (який мав близько трьох тисяч кімнат), самоський та італійський. Розкопки дають підстави думати, що в основі цих розповідей лежали історичні факти. Найбільш відомий лябіринт збудував Дедал для царя Крита Міноса.

У сучасній мові слово це означає не тільки будову з заплутаними ходами, але й складну, заплутану ситуацію, відносини, з яких важко знайти вихід.

Дамоклів меч

За старогрецькою легендою, Дамокл, придворний сіракузького тирана Діонісія Старшого (432-367 до н. е.), позаздривши своєму володареві, назвав його найщасливішим з людей. Тоді Діонісій посадив заздрісника на своє місце, повісивши над його головою на кінській волоссині гострий меч. Зляканому Дамоклові Діонісій пояснив, що цей меч є символом тих небезпек, яких владар зазнає постійно, незважаючи на зовні безтурботне життя.

Вираз вживається у значенні: постійна небезпека.

КОНКІСТАДОРИ

Так називали еспанських та португальських завойовників, що захопили Центральну й значну частину Південної Америки. З нечуваною жорстокістю вони винищували корінне населення.

Звідси переносне значення — загарбники, поневолювачі.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Юрій Коломиєць. **Гранчасти сонце**". Поезії. Сторінок 78. Нью-Йорк — Чикаго, 1965. В-во Нью-Йорської Групи.

Зосим Дончук. **Ясновидець Гері**. Сатирична повість. Сторінок 262. Філадельфія. 1965. Накладом автора.

БУЛО КОЛИСЬ

У Віктора Гюго була термінова робота. Щоб примусити себе виконати її вчасно, письменник обстриг собі половину голови й бороду, а ножиці викинув крізь вікно на вулицю. Отож повинен був залишитися дома, поки не відросте волосся, а тому роботу встиг закінчити.

—о—

Одного разу серед друзів Марк Твена жартома зайшла розмова про "проблему" другого народження. Письменник зауважив, що з ним трапилася така історія:

— Якось наша місцева газета опублікувала повідомлення про мою смерть. Я негайно прибіг до її видавця.

— Я дуже жалкую, — сказав той. — Але не турбуйтеся, ми виправимо цю прикру помилку.

— Наступного ранку я уважно перечитав усю газету, але спростовання не знайшов. Я хотів знову йти до редакції, як раптом таки побачив своє прізвище. Воно стояло під рубрикою... "Новонароджені нашого міста!"

—о—

Одного разу посеред концерту, який виконував Шопен, розкішно вбрана жінка ввійшла в залю й гордовито попрямувала до свого місця в першому ряду. Всі втупили в неї очі. Піаніст на мить спинився, а потім став грати знову, підкоривши ритм музики крокам жінки. Вона йшла швидко — й він грав швидко, вона уповільнювала кроки — уповільнював і темп супроводу, вона стала — припинилась і музики. Спонтелічина панянка заквапилася — те саме зробив і Шопен.

Коли пані сіла на місце, вся зала реготала.

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І ШКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і напруга форнесів
безплатна.

Скористайтесь з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурує ощадності до 2 тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє урядування.

ВПИШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ

З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994

Заплутались

— Ти чула, Катрусе? Надійка
виходить заміж за ветеринара!

— От дивачка! За діда?

— Ні, ні, ти плутаєш ветери-
нара і ветераном. А ветеринари
— це ті, які ніколи не їдять м'я-
са.

УВАГА!

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (фор-
неси) і даємо безплатну ціло-
річну обслугу
нашим сталим відборцям
опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

**DNIPRO FUEL OIL
LTD.**

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайтесь також з нашої
БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2-1969

Пітагор завжди говорив: "Тре-
ба або мовчати, або говорити
речі, кращі за мовчання".

Сократ часто говорив, що не
можна чекати промови від мер-
ця, а послуги від користюбця.

**ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого
покоління**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВИЙ КООПЕРАТИВІ**

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4¼% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

УСІ ВКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО ВИСОТИ \$10,000.00.